

Bareel

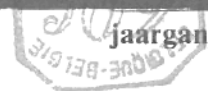
tijdschrift voor wie ten dienste staat van buitenlanders

dossier politiek stemrecht

hoofdartikel gezondheidszorg

jaargang 2 - nummer 5 - juni 1979

Bareel

een uitgave van de v.z.w. (in oprichting) BAREEL.

Redactie:

Miek Aerts, Frank Bundervoet, Monique de Jonge, Patrick Foré, Luk Michiels, Frank Moulaert, Lieselot Pit-tery, Abdeslam Arie, Hugo Swinnen, Tin Wouters en Lieven Vandenberghe (hoofredakteur).

Medewerkers:

Raf de Bruycker, Lode Van Loock.

Eindredactie en lay-out:

Monique de Jonge.

Foto's:

Jan de Staelen, Christian Ledocq, Pilou Vanderdonck.

Druk:

Pencoprint, Wilsele.

Redactie en administratie:

Gallaitstraat 78, 1030 Brussel.
Het O.C.G.B. staat in voor de administratie. Tel.: 02/216.78.30.

Abonnementen:

Gratis abonnement voor wie om één of andere reden in deze problematiek geïnteresseerd is. Anderen kunnen zich abonneren tegen 200 frank per jaar, door overschrijving van dit bedrag op rekeningnummer

068-0654540-11 van het Onthaalcomité voor Gastarbeiders van Brabant met de vermelding « Abonnement Bareel ».

In beide gevallen dient men de invulstrook in dit nummer volledig in te vullen en op te sturen naar administratie BAREEL.

Overname:

Geheel of gedeeltelijk, van tekst en/of illustraties is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

Bareel

inhoud

Hoeveel vreemdelingen zijn er in België?

p. 3

Het Nationaal Instituut voor Statistiek (N.I.S.) en het Rijksregister geven verschillende cijfers over het aantal vreemdelingen in België. Vanwaar dit verschil? Hoeveel vreemdelingen telt België nu eigenlijk? Frank Moulaert werpt een kritische blik.

Een ongezonde situatie

p. 4

Werk, huisvesting en relationele problemen tasten de gezondheid aan. Hoe wordt de zieke vreemdeling opgevangen? De overheid neemt geen initiatieven. Taal- en cultuurverschillen wekken wantrouwen, scheppen misverstanden. Enkel 3 ziekenhuizen beschikken over een permanente tolk. Wat zijn de alternatieven in deze verwarde situatie?

Dossier migranten en politiek stemrecht

p. 9

Pas in 1971 verwerven vreemdelingen het kiesrecht voor de sociale verkiezingen. Dit is echter niet het geval voor politiek stemrecht. Wel in Zweden: daar spelen ze sinds 1976 een rol in het politieke leven van de gemeenten. Welke stromingen pro en contra bestaan er hier? Vijf vreemdelingenorganisaties geven hun mening. Ook onze gevestigde partijen hebben hierover hun standpunten.

Een aantal tendenzen, nuances en verwachtingen.

Italiaanse migranten in België

p. 18

In 1946 wordt in België een Italiaanse migrantenorganisatie opgericht — christelijk maar onafhankelijk van de Italiaanse kerk. Ze lijkt op de K.W.B. De A.C.L.I. opteert voor een zekere integratie maar de Italiaanse overheid maakt dit niet gemakkelijk.

Het doen en laten van de Associazioni Cristiane Lavoratori Italiani.

Tribune

p. 20

Bareel stelt vanaf dit nummer ruimte ter beschikking voor het standpunt van een organisatie (of een individu). Het eerste aan het woord is C. Cabello, één van de beheerders van de Spaanse Federacion Nacional de Asociaciones.

En verder

Abonnementsstrook
Oproep tribune
Lezersbrieven
Rechtzetting
Dokumentatie
Beknopt

p. 20
p. 21
p. 21
p. 22
p. 24

Volgens het jongste Sociaal-Economisch Onderzoek van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (N.I.S.) waren er in april 1977 850.917 vreemdelingen in België. Geloof men het Rijksregister, dan waren er midden 1977 1.050.370 vreemdelingen in ons land (zie tabel). Wat met dit verschil van 200.000? Wie heeft gelijk, het N.I.S. of het Rijksregister of hebben ze allebei ongelijk?

Teveel, te weinig

Heel waarschijnlijk hebben ze allebei ongelijk. Het N.I.S. baseert zich op een 7,5 % steekproef: 7,5 % van het totaal aantal gezinnen, op toevallige wijze gekozen uit het bevolkings- en het vreemdelingenregister.

Berekeningen van nationale totalen uit dergelijke steekproefresultaten kunnen steeds vergissingen inhouden — vergissingen die in werkelijkheid de betrouwbaarheidsintervallen van de statistische resultaten sterk te buiten gaan. (Betrouwbaarheidsintervallen geven aan hoe groot de fout statistisch gezien wel kan worden. Ze zijn sterk afhankelijk van de gemaakte statistische veronderstellingen.)

Van het Rijksregister is bekend dat het nogal wat dubbeltellingen en dode zielen bevat. Dubbeltellingen: vreemdelingen die verhuizen en die voor een bepaalde tijd in tenminste twee gemeenten geregistreerd staan. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer een vreemdeling die in een gemeente komt wonen zich inschrijft (in bevolkings- of vreemdelingenregister), terwijl hij in zijn vorige gemeente nog niet uitgeschreven is. Dat is eveneens het geval wanneer de gemeentelijke bevolkingsdiensten de uitschrijving te laat doorgeven, terwijl de inschrijving in de nieuwe gemeente reeds te Brussel genoteerd staat. Anderzijds kan het ook dat de uitschrijving reeds in de statistieken opgenomen is, terwijl de inschrijving nog niet gebeurd is of nog niet vermeld staat. In dat geval zwerft de vreemdeling, statistisch gezien althans, als een « dode ziel » tussen twee gemeentes. Het blijkt dat vreemdelingen zich vlugger inschrijven in de

gemeente dan ze zich uitschrijven, zodat er een goede kans bestaat dat het cijfer van het Rijksregister de werkelijkheid overschat.

Actieve bevolking

Ook de schatting van de actieve vreemdelingenbevolking (totale vreemde beroepsbevolking, maar ook arbeiders en bedienden, al dan niet werkloos) stelt problemen. Hiervoor beschikken we over 3 bronnen: het N.I.S., de Europese Economische Gemeenschap (E.E.G.) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (O.E.S.O.).

De N.I.S. resultaten lijken mij het meest betrouwbaar. Ze zijn meestal gebaseerd op een volledige telling van de gezinnen in België. Helaas heeft het N.I.S. in de naoorlogse periode slechts vier maal geteld — de laatste keer in 1970. Wel geeft ook de sociaal-economische telling van april 1977 een schatting van de actieve vreemdelingenbevolking. Deze schatting draagt dezelfde statistische tekorten als de schatting van de totale vreemdelingenbevolking. Vergelijken we de resultaten van dit N.I.S. onderzoek met de berekeningen die W. Dumon voor de O.E.S.O. maakte, dan stellen we op het eerste gezicht vast dat Dumon het nogal groot ziet. Zo spreekt hij van 369.840 vreemdelingen in de actieve bevolking anno 1977, terwijl het sociaal-economisch onderzoek hiervoor slechts 305.535 vreemdelingen vermeldt. Vergelijken we de activiteitsgraden per nationaliteit bij Dumon en bij het N.I.S., dan stellen we echter vast dat het N.I.S. de economische bedrijvigheid van de vreemdelingen uit niet-

EEG landen anno 1977 aan de lage kant acht. Dumon en de N.I.S. technici bereiken wel ongeveer overeenstemming voor de EEG-vreemdelingen, zodat we best kunnen aannemen dat de werkelijkheid ergens tussen de Leuvense socioloog en het Nationaal Statistiekbedrijf in ligt.

Dumon berekent de actieve vreemdelingenbevolking (zie tabel) aan de hand van de vreemdelingenbevolking en de activiteitsgraad (N.I.S., 1970). De vreemdelingenbevolking heeft hij geschat aan de hand van de gegevens van het Rijksregister, het N.I.S. (emigratie- en immigratiegegevens per land van herkomst en bestemming) en de Dienst voor Vreemdelingenzaken. Uiteraard houdt deze berekening fouten in: zo slaan de N.I.S. migratiegegevens op landen van oorsprong of bestemming, niet op nationaliteiten. Bovendien heeft de Dienst voor Vreemdelingenzaken geen al te juist beeld van de resultaten van hun verwijderingsmaatregelen: het is niet omdat een vreemdeling administratief verwijderd wordt dat hij nu niet meer in België zou verblijven...

Dumon veronderstelt bij zijn berekeningen van de actieve bevolking dat de activiteitsgraad constant is: het aandeel van de actieven binnen elke nationaliteitsgroep verandert niet. Dat lijkt een zware veronderstelling, was het niet dat ook volgens N.I.S. gegevens, ondanks de daar gehanteerde lage activiteitsgraden voor niet-EEGers, de activiteitsgraad van de totale vreemde bevolking tussen 1970 en 1977 daalde met slechts 1,4 %.

Voor de schatting van de bezoldigde beroepsbevolking (1974), heeft Dumon zich gebaseerd op pensioenstatistieken van de A.S.L.K. (Algemene Spaar- en Lijfrentekas). Ook hier deden zich een aantal statistische problemen voor. Zo was van een 16.000 onder de geregistreerden de nationaliteit onbekend.

Onze grootste achterdocht gaat uit naar de E.E.G.-schattingen. Deze
vervolg op p. 8

Een overzicht van de gezondheidszorg voor gastarbeiders in België

Een ongezonde situatie

foto JdS

De arbeids- en huisvestingsomstandigheden zijn samen met het verschil van leefgewoonten, de aanpassingsstoornissen, het analfabetisme en de geïsoleerdheid, factoren die een diepgaande invloed hebben op de fysische en psychische gezondheid van de gastarbeid(st)er en zijn gezin.

Daar overheid en traditionele gezondheidsinstellingen op dit gebied nog altijd een onverschillige houding aannemen bestaat er geen behoorlijke gezondheidsopvang voor gastarbeid(st)ers. Toch werden er hier en daar initiatieven genomen om een alternatief te bieden.

Ongeluk bij een ongeluk

Gastarbeiders doen hier het zwaarste werk in slechte hygiënische omstandigheden. Hun werk is risicovol, maar ze zijn er weinig of niet op voorbereid. Vandaar dat de kans op een arbeidsongeval zeer groot is: *In België heeft de G.E.R.M. (Groupe d'Etude pour une Réforme de Médecine) uitgerekend dat vreemde werknemers in België 2,1 maal zoveel kans lopen slachtoffer te worden van een arbeidsongeval (1).*

De arbeidsgeneeskundige diensten collaboreren meestal met het rendement. Stakingen hiertegen zijn uitgebroken toen door de fout van arbeidsgeneesheren 2 Turkse mijnwerkers zijn gedood (in 1976 te Beringen, in 1977 te Zolder) (2).

Het werk is ook de oorzaak van een

enorm aantal (al dan niet gediagnosticeerde) beroepsziekten).

Oost West, thuis best

Een bron van ziekten (T.B.C., rheuma, infectie van de luchtwegen, huidaandoeningen, eczeem, schurft, enz.) zijn de huizen verhuurd aan gastarbeiders. Kenmerkend voor deze huizen is dat ze veel te klein, te vochtig en in bouwvalige staat zijn.

De alternatieve gezondheidscentra bevesten dat één van de eerste vereisten voor preventieve gezondheidszorg een betere huisvesting moet zijn. Zo heeft bv. *de Sleep*, het enige wijkgezondheidscentrum in Gent, met enkele andere groepen een woonfonds opgericht en bv. *O.C.M.W. Antwerpen* (Onthaalcentrum voor Maatschappe-

lijk Welzijn) probeert d.m.v. een Huurderskollektief zelf behoorlijke huizen voor gastarbeid(st)ers te huren.

Vrouwen

Bij de *gastarbeidster* komen psychosomatische klachten zoals last van rugpijn, hoofdpijn, maagzweren enz. veelvuldig voor. Ook kent zij regelmatig depressies.

De kulturele ontworteling is hier één van de oorzaken: meestal is ze buiten de beslissing tot immigratie gehouden en er niet op ingesteld.

Hier in België is haar eenzaamheid de hoofdoorzaak van haar fysische en psychische problemen; ofwel zit ze de hele dag thuis, afhankelijk van man en kinderen, ofwel doet ze geïsoleerd werk zoals schoonmaken; zwaar werk met een uurrooster ('s ochtends voor

en 's avonds na de traditionele werkdagen) dat het gezinsleven niet bevordert. De werkende vrouw kent daarbij een dubbele dagtaak, waarvan de man, zelfs werkloos, meestal niets zal overnemen.

Wat de meer konkrete problemen, zoals bv. contraceptiva betreft bevindt de gastarbeidster zich in een tegenstrijdige situatie. Aan de één kant is heel haar opvoeding gericht op het moederschap en zijn de kinderen van essentieel belang voor haar positie, maar aan de andere kant kan ze alleen, zonder de steun van de traditionele groep van vrouwen in het moederland, de kinderen (die hier ook hun specifieke problemen hebben) niet aan. Vandaar dat ze toch eigen contraceptieve middeltjes gaat gebruiken. Het gebruik van de traditionele contraceptiva geeft wel moeilijkheden, wat vooral aan het gebrek aan informatie te wijten valt.

Sommige vrouwen krijgen contraceptiva of worden gesteriliseerd zonder dat ze het zelf weten. Vanuit een zeer paternalistisch oogpunt wordt dan beweerd dat het « goed voor het eigen bestwil van die mensen is ». Hierbij wordt geen rekening gehouden met nadelige gevolgen zoals bv. verstoting.

Van toeten noch blazen

Van officiële zijde is er tot nu toe nog geen enkel initiatief genomen op het gebied van gezondheidszorg voor gastarbeid(st)ers.

Er bestaat geen enkele officiële dienst die gastarbeid(st)ers wegwijs helpt in de gezondheidswirwar.

Zo weten zij meestal niets af van het bestaan van diensten zoals het witte kruis, gezinshulp edg.; dezen lappen het aan hun laars om zich bekend te maken bij de gastarbeid(st)ers, die toch de aanvullende verzekeringen betalen omdat ze denken dat het verplicht is. En ook de mutualiteiten nemen de moeite niet om hen, bv. in een brochure in eigen taal hierover in te lichten.

Wat doet een gastarbeid(st)er met ziekte gekonfronteerd?

Meestal kent hij geen huisarts en gaat met de 900 naar het ziekenhuis. Behalve enkele uitzonderingen bestaan er geen tolkdiensten in de Vlaamse ziekenhuizen; in zo'n situatie kan geen serieus onderzoek plaats hebben vanwege het medisch personeel dat ofwel een diskriminerende ofwel een paternalistische houding inneemt. En moet

een gastarbeid(st)er een operatie ondergaan dan weet hij meestal van toeten noch blazen — een ongevaarlijk proefkonijn voor experimenteel-lustige specialisten.

In enkele hospitalen stelt men als oplossing een onthaalbrochure in de taal van de patiënt, maar hierbij wordt geen rekening gehouden met de analfabeten. In sommige hospitalen kan de arts beroep doen op een tolk als hij dat nodig acht; de patiënt echter heeft dit (voor)recht niet.

Enkel drie ziekenhuizen, nl. O.L. Vrouw Middelaars in Deurne, de kinderkliniek St. Elizabeth in Antwerpen en het Stedelijk O.L. Vrouw Ziekenhuis O.C.M.W. te Mechelen beschikken over een permanente tolk, waar zowel arts als patiënt beroep op kunnen doen.

Wat de huisartsen betreft zijn er drie categorieën.

De huisarts die de taal van zijn patiënt niet spreekt en beroep doet op het gastarbeiderskind als tolk. Dit heeft vele nadelen. De relatie ouders-kind laat de bespreking van alle problemen niet toe; zo kan bv. een moeder niet door haar kind laten vertellen dat juist hij de oorzaak is van haar depressieve toestand. Ook kunnen of willen de kinderen niet alle problemen van de volwassenen begrijpen en ontstaat er een dubbele filter, waarbij zowel wat de ouders als de dokter(es) zegt verdraaid kan worden. Verder krijgt het kind dingen te horen bv. in verband met sexualiteit die normaal taboe voor hem zijn; zo krijgt hij een nieuwe machtspositie en kan indien het iets geweigerd wordt, druk op de ouders uitoefenen.

Een betere vorm van communicatie krijgt men door de samenwerking van huisarts en buitenlandse verpleegkundigen, zoals in Borgerhout, waar in samenwerking met het Instituut voor Tropische Geneeskunde van Antwerpen, een huisartsenpraktijk is ontstaan ten dienste van de bewoners van de wijk. Hierbij houdt een Marokkaanse verpleegkundige zich speciaal bezig met de daar wonende gastarbeid(st)ers; het grote voordeel is dat zij behalve de taal ook transkultureel kan vertalen. Een andere mogelijkheid is dat de huisarts de taal van zijn patiënten spreekt.

Daar de keuze van de huisarts in de mate van het mogelijke op basis van diens talenkennis gebeurt zal hij snel de huisarts van een uitgebreide familiekring worden.

De houding van de gastarbeid(st)ers t.a.v. de dokter is dat hij hem als een soort tovenaars beschouwt. Wanneer genezing niet onmiddellijk intreedt zal hij van dokter naar dokter lopen. Behalve dit beeld, wordt de dokter ook als een administratieve kracht gezien. De angst voor de hen altijd diskriminerende administratie maakt dat het papier belangrijker kan worden dan genezing; vele dokters begrijpen dit niet en zien hen als simulatoren en profiteurs.

Dit algemeen verspreide beeld van de profiterende gastarbeiders is volkomen onterecht: *in alle E.E.G.-landen leveren de gastarbeid(st)ers meer aan de sociale zekerheid dan dat ze kosten (3).* De gastarbeid(st)er wordt hier beschuldigd waar de maatschappij beschuldigd zou moeten worden. Deze houding, vooral vanwege de dokters, kan zeer negatieve, morele, medische en materiële gevolgen voor de gastar-

foto JdS

« In klinieken worden ze slecht opgevangen: geen enkele kliniek in het Gentse bezit een tolk »

beid(st)er hebben.

De vraag van de gastarbeid(st)er naar medische verzorging komt ofwel zeer laat, wanneer de ziekte reeds in een vergevorderd stadium verkeert, ofwel gaat hij in paniek naar het ziekenhuis wanneer er niets ernstigs aan de hand is. Deze op het eerste gezicht onevenwichtige houding heeft te maken met de geringe kennis van het eigen lichaam, waardoor hij de symptomen vaak niet kan lokaliseren, noch verklaren. Maar ook een ander kultuurverschil speelt mee. Nl. het feit dat velen eerst bij de eigen geestelijke, de hodja, genezing zullen proberen te vinden door bv. bezweringen.

De alternatieve centra proberen dan ook via de hodja's gezondheidsadviezen zoals bv. het belang van borstvoeding aan de vrouw te brengen.

Het gebrek aan goede voorlichting, een gevolg van de laksheid van de overheid ten opzichte van gastarbeid(st)ers, heeft behalve het gebrek aan kennis van het eigen lichaam ook tot gevolg dat medicijnen vaak verkeerd gebruikt worden; ook het feit dat ze gebruikt worden. En in vele gevallen te vermijden zijn wanneer er meer aan preventieve gezondheidszorg zou gedaan worden, zowel van overheidswege als vanwege de traditionele gezondheidsinstellingen. Daar het merendeel van het medisch personeel echter afhangt van een systeem en een ritme waar rendement en niet de gezondheid centraal staat, wordt er veel te weinig aan preventieve gezondheidszorg gedaan: snel snel wordt de patiënt(e) met dure middeltjes tijdelijk opgelapt.

En wat als deze symptomen van psycho-somatische aard zijn?

Voor de opvang van psycho-somatische problemen van gastarbeid(st)ers bestaat er bitter weinig. De Centra voor Geesteshygiëne zijn niet op hen ingesteld en zijzelf kunnen hun problemen moeilijk onderdrukken. Ook hier zijn taal- en cultuurbarrière weer de

grote hindernissen omdat de patiënt alleen etnocentrisch wordt geanalyseerd.

Tegen de stroom

Tegenover de traditionele medische verzorging proberen wijkgezondheidscentra, sommige O.C.M.W.'s, N.W.K.'s (Nationaal Werk voor Kinderwelzijn) en vrouwencentra een alternatief te stellen.

Het basisidee van deze alternatieve centra is de multidisciplinaire aanpak, d.w.z. dat er met verschillend medisch en paramedisch personeel op zoveel mogelijk terreinen van de gezondheidszorg wordt gewerkt. Zo zijn er in « de Sleep » 2 dokters, een psychiatrische verpleegster, een kinderverzorgster, een tolk, een kriminologe, een sociaal assistente, een vrijwilligster en een half time. Ze proberen zowel voor te lichten, te behandelen, te begeleiden, administratie te ontknopen, te vertalen, als huisproblemen te regelen. Zo

« Ze gaan ook dikwijls eerst naar de eigen « priester » om een kind te laten bezweren »

ook in het kader van bv. O.C.M.W. Antwerpen wordt er met een interdisciplinair team gewerkt voor de geestelijke gezondheid van gastarbeid(st)ers. Aan het team is een psychiater verbonden die al goede resultaten heeft bereikt door de klachten te herdefiniëren vanuit het sociaal-kultureel leefpatroon van de gastarbeid(st)er, rekening houdend met zijn akkulturatatieproblemen en de gevolgen daarvan. De behandeling van de patiënt(e) wordt vastgesteld door het hele team dat verder bestaat uit maatschappelijke werkers, psychologen en een kultureel antropoloog die ook tolk is.

Het Centrum voor Menswelzijn Laken kent een geïntegreerde samenwerking met sociaal-kulturele vormingsgroepen en waarborgt dienstverlening in de moedertaal en begeleiding bij relatie- en gezinsmoeilijkheden. Preventieve gezondheidszorg vinden we vooral in de vrouwencentra in Borgerhout, Antwerpen, Mechelen, Schaarbeek, Halle, Vilvoorde en Brus-

sel. Onder het mom van een brei- of naaikursus probeert men de gastarbeidsters uit hun isolement te halen en voor te lichten, waarbij men er vanuit gaat dat het van groot belang is om de vrouw niet geïsoleerd voor te lichten, maar in groepsverband, wat meer aanleunt bij de gewoonten in het moederland.

Hindernissen

Het gebrek aan financiën is een bron van problemen voor de alternatieve gezondheidscentra, die vooral op basis van vrijwillig(st)ers werken. Theoretisch staat de wet wel een forfaitair bedrag toe aan de gezondheidscentra, maar de besluiten om die wet toe te passen zijn nooit verschenen. De Sleep bv. moet rondkomen met het inkomen van een huisarts die met het centrum samenwerkt: een tweede huisarts is er nu bijgekomen, maar zijn praktijk komt pas op gang. Voordat het laatste jaar vijf mensen in het kader van het plan Spitaels voor 1 jaar werden aangeworven, steunde de hele werking op de schouders van enkele vrijwillig(st)ers. Bovenvermeld Woonfonds werkt nog altijd zonder enige vorm van steun.

De volgende tegenstelling valt nu op: terwijl de wijkgezondheidscentra op vrijwillige basis zijn begonnen de bestaande leemtes tijdelijk op te vullen en aan te tonen, schuiven overheid en wettelijke sociale instellingen, zoals sommige O.C.M.W.'s hun taak van zich af naar deze centra in de zin van « jullie doen het toch al, dus doe maar door ». De overbelasting van de vrijwillig(st)ers, niet gesubsidieerd voor hun werk, vergroot. Toch is hun werking hoognodig en kunnen ze het vanuit hun eigen morele opvattingen niet zo maar laten vallen.

Behalve de financiële hindernissen, stuit het groepswork op de machtige Orde van Geneesheren en de Syndikale Kamers.

« De psychiaters weten zelf niet wat ze moeten doen omdat ze de kulturele elementen niet kennen »

Hun Deontologische Kode legt het beroepsgeheim op; dit belet efficiënte samenwerking van de verschillende leden van het team. Ook moet volgens de Kode een dokter zich per prestatie laten betalen; dit sluit een prijsberekening voor het geheel der verleende diensten uit. Tenslotte controleert de Provinciale Raad van de Orde ieder initiatief van groepspraktijk en verbiedt dat de dokter om het even welke verantwoordelijkheid afstaat aan paramedisch personeel (4).

Koördinatie

Daar de meeste centra en teams overstelpt zijn met de meest dringende dienstverlening is er nog geen tijd en menselijke energie gevonden om tot een efficiënte koördinatie op het gebied van gezondheidszorg in Vlaanderen te komen.

Wel werden er enkele initiatieven genomen. Zo probeert het Samenlevingsopbouw Gastarbeiders Oost-Vlaanderen (S.G.O.V.) de centra in het Gentse en in Oost-Vlaanderen (sinds ze daar sinds een jaar een duidelijker werking beginnen te krijgen) te koördineren. In Antwerpen wordt er overleg gepleegd door de verschillende daar bestaande instellingen en groepen.

Maar een koördinatie die heel Vlaanderen omvat bestaat nog niet. Het Vlaams Overlegcomité Opbouwwerk Migranten (V.O.C.O.M.) ziet het bij gebrek aan financiële en menselijke krachten voorlopig ook niet zitten en behalve een studiedag in Antwerpen eind '78 is er nog niets uit de bus gekomen.

Aan de Franstalige kant is de situatie iets minder mistroostig. Sinds 1977 is daar op initiatief van neuropsycholoog Philippe de Briey de v.z.w. Comité Socio-Médical pour la Santé des Immigrés opgericht. Dit Comité krijgt een bescheiden subsidie van het Waalse Staatssecretariaat voor Sociale Zaken en van de Franstalige Kulturkommissie voor de Brusselse Agglomeratie. Het Comité wil de bestaande centra van nut zijn door informatie te geven, studies en enquêtes te doen en de koördinatie te verzorgen. Vandaar de oprichting van een documentatiecentrum en het driemaandelijkse tijdschrift « Santé Immigrés » plus de inrichting van 2 studiedagen eind '78.

Tussen de Franstalige en Nederlandstalige centra is er behalve het kongres in januari '79 — ingericht door het Comité — nog niets van de grond

gekomen. De bedoeling van het kongres was een gezamenlijk platform uit te geven, wat echter het licht nog niet schijnt te hebben gezien.

« Abominabel »

Wat zijn nu de voorstellen van deze centra voor een betere gezondheidszorg voor gastarbeid(st)ers?

Een allereerste vereiste blijkt wel de aanwerving van tolken door alle gezondheidsinstellingen en artsen die met gastarbeid(st)ers te maken hebben of kunnen hebben. Deze tolken zouden met de verschillende diensten voor gastarbeiders in contact moeten staan zodat zij kunnen koördineren en doorverwijzen.

De tolk zou zelf een vreemdeling(e) moeten zijn, die een opleiding heeft gevolgd en zowel de antropologie van de Westerse en van eigen cultuur, als bv. alle medische termen kent.

Om dit te kunnen verwezenlijken moet in de eerste plaats het onderwijs van gastarbeid(st)ers zoveel mogelijk gestimuleerd worden en zij die al een zekere opleiding hebben (bv. humaniora of kinderverzorg(st)er) zouden een inservice training d.w.z. een opleiding op de gezondheidsinstellingen zelf moeten krijgen.

Van belang is ook dat de aangeworven vreemdeling(e) gemotiveerd is, want anders dreigt het gevaar van statusverhoging en het zich langzamerhand superieur beginnen te voelen aan de eigen lotgenoten.

Behalve met tolken, kan het taalprobleem ook opgelost worden met de tolkentelefoon. Dit systeem bestaat in een experimenteel stadium in Nederland: de huisarts kan zich hierbij abonneren (700 Bf per maand) op een telefoon (zonder hoorn) die hij kan inschakelen wanneer een gastarbeider hem konsulteert.

Verder zou veel meer belang moeten gehecht worden aan preventieve gezondheidszorg door voorlichting d.m.v. brochures, films, groeps gesprekken en waarom niet langs radio

en televisie.

Dit zijn natuurlijk allemaal deeloplossingen in een economisch systeem waar het rendement centraal staat en waar om dit rendement te verwezenlijken gesteund wordt op de uitbuiting van een klasse, waarvan de gastarbeid(st)ers de meest uitgebuite groep vormen (die het ongezondste werk in moeilijke psychologische omstandigheden moet doen).

Toch zou de verwezenlijking van deze deeloplossingen al een stap vooruit betekenen in de huidige situatie. Vandaar de noodzaak van de financiële tussenkomst van de overheid in de bestaande en nieuwe initiatieven. Eveneens zou de huidige situatie verbeteren wanneer het medisch personeel in het algemeen meer begrip zou gaan krijgen voor de problemen van de gastarbeid(st)ers.

In ieder geval is het hoogtijd, want de huidige situatie is zeer nijpend zowel voor de gastarbeid(st)ers zelf als voor de mensen die hen willen helpen — zoals de kriminologe van de Sleep tegen ons verzuchtte:

« Het is abominabel dat er met zo weinig mensen zoveel werk verricht moet worden, want je zit dikwijls tegen een inzinking aan en dan kun je je werk ook niet goed meer doen (...) »

(1) Billiet Johan, *Vastheid van Betrekking en van Inkomen, ook voor Gastarbeiders*, Hoger Instituut voor Sociaal en Kultureel Werk, Arbeidshogeschool V.Z.W., Brogniestraat 46, 1070 Brussel. Zittijd: 1977-1978. Afdeling: Maatschappelijk adviseur; p. 226.

(2) M. Aerts - A. Martens, *Gastarbeider Lotgenoot en Landgenoot?* Kritak Uitgeverij en Verspreidingscentrum, Justus Lipsiusstraat 57, 3000 Leuven; blz. 101-105.

(3) A. Martens in « *Reflets et Perspectives de la Vie Economique* » N° 1 - 1974 p. 44.

(4) Philippe de Briey, « *Les Travailleurs Turcs et la Santé* », Université Catholique de Louvain, Mémoire de fin d'études, juni 1977, blz. 11.6.

vervolg van p. 3

schattingen zijn gemaakt door de Administratie van de Tewerkstelling op het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. Tot voor 1977 gebruikte deze Administratie naar verluidt de schattingen van Kayser als basis voor haar berekeningen. Kayser's schattingen steunden op hun beurt op de volkstelling van 1970. De cijfers uit de telling paste hij aan volgens de evolutie van het aantal toegekende arbeidskaarten. Zelf beschouwde deze vooraanstaande migratiespecialist de aldus bekomen schattingen van de actieve en de tewerkgestelde vreemdelingenbevolking in België als onbetrouwbaar.

Sinds 1977 baseert de Administratie van de Tewerkstelling zich op de

berekeningen van Dumon. Deze berekeningen werden aangepast op basis van het aantal recent verleende en hernieuwde arbeidsvergunningen en op basis van gegevens verschaft door de Dienst voor Vreemdelingenzaken en het Rijksinstituut voor de Sociale Zekerheid (kortom: « d'autres éléments d'information »; sic Dumon !). Doorzichtigheid in de gebruikte methode is er niet en scepticisme tegenover de gegevens die Tewerkstelling en Arbeid aan de EEG overmaakt is bijgevolg geboden.

Bruikbaarheid

Dat de gegevens over de vreemdelingenbevolking in België onbetrouwbaar

zijn lijdt geen twijfel. Echter: de verschillende bronnen spreken elkaar niet tegen wat de *richting* van de evoluties van de actieve en de niet-actieve bevolking betreft. Zo neemt de vreemde bevolking en het aantal vreemde arbeiders en bedienden meer dan verhoudingsgewijs toe in vergelijking met de totale bevolking en het totaal aantal arbeiders en bedienden. Onafhankelijk van de bronnen kunnen we besluiten dat de rol van de vreemdelingen in de Belgische maatschappij in het algemeen en in de economie in het bijzonder, toeneemt. Over de grootte van die toename kunnen we echter geen eenduidige uitspraken doen.

Frank MOULAERT

Tabel

Vreemde (actieve) bevolking in België (in absolute aantallen en in verhouding tot het overeenkomstig totaal voor de Belgische maatschappij als geheel)*

Aard Jaar	Burgerlijke beroeps- bevolking		Bezoldigde beroeps- bevolking 5)		Volledig, uitbetaalde werklozen		Tewerkgestelde, bezoldigde beroepsbevolking		Totale bevolking	
1947	193.651 6)	(5,52 %)	165.319	(6,7)	4.845 6)	(6)	160.474 6)	(6,7)	367.619 6)	(4,3)
1961	169.729 6)	(4,75)	142.998	(5,3)	5.039 6)	(4,6)	137.959 6)	(5,3)	453.486 6)	(4,9)
1967	—	—	193.243	(6,64)	11.688	(13,7)	181.555 7)	(6,43)	665.646 6)	(6,9)
1970	256.514	(7,04)	235.048	(7,72)	10.191 6)	(13,0)	224.857 6)	(7,5)	696.282 6)	(7,2)
1974	—	—	252.543 2) 1)	(7,83)	13.025 4)	(14,5)	239.518	(7,67)	805.426 6)	(8,24)
1976	316.800 1)	(8)	297.000 1) 3)	(9,00)	32.420 4)	(14,45)	264.580	(8,66)	851.601 6)	(8,69)
1977	369.840 1)	(10,71)	—	—	37.167 4)	(14)	—	—	1.050.370 8)	(10,69)
	305.535 9)	(7,7)	274.101 9)	(8,25)	33.177 9)	(12,55)	240.924 9)	(7,87)	850.917 9)	(8,66)

- 1) Berekeningen DUMON
- 2) Op basis Sociale Zekerheid
- 3) Op basis gegevens Tewerkstelling en Arbeid
- 4) Middenjaar cijfers: bron: R.V.A.
- 5) Loon- en weddetrekkers
- 6) N.I.S., op 31 december
- 7) N.I.S., op 30 juni
- 8) Rijksregister: midden 1977
- 9) Bron: N.I.S., Sociaal-Economisch Onderzoek, april 1977.

* Tabel overgenomen uit F. Moulaert, *Met gastarbeid tegen crisis. De Gids op Maatschappelijk Gebied*, maart 1979.

Toelichting bij tabel

Op 31 december 1961 bedroeg de totale vreemde bevolking in België 453.486 personen (4,9 % van de totale bevolking), terwijl ze volgens het Rijksregister in 1977 (27 april 1977) tot 1.050.370 (of 10,69 % van de totale bevolking) opgelopen was. De activiteitsgraad van de vreemde bevolking daalde van 37,4 % in 1961, tot 36,8 % in 1970 en 36 % in 1977 (Bron: N.I.S.).

In 1961 beliep het aantal loon- en weddetrekkenden van vreemde nationaliteit 142.998 (waarvan 26 % afkomstig uit niet-EEG landen). In 1977 was dit aantal opgelopen tot 274.101 (waarvan 36 % afkomstig uit niet-EEG landen). Tussen 1961 en 1977 evolueerde het relatief aandeel van de vreemdelingen in de bezoldigde burgerlijke beroepsbevolking van 5,3 tot 8,25 %; het aandeel in de tewerkgestelde bezoldigde beroepsbevolking nam toe van 5,3 tot 7,87 % terwijl het aandeel van de vreemdelingen in de totale volledige werkloosheid zich steeds om en rond de 15 % situeerde. De relatieve werkloosheidslast die de Belgische economie voor de vreemdelingen moet dragen is bijgevolg afgenomen: de vreemdelingen nemen een groter aandeel van de nationale arbeidstaak op zich, terwijl hun aandeel in de nationale werkloosheid constant blijft.

De afwezige gemeenteburger

Samenstelling Raf de Bruycker, Luk Michiels, Adbestam Sarie, Lode Van Loock.

Sinds 1971 hebben de vreemdelingen het kiesrecht en kunnen zich verkiesbaar stellen voor de syndikale verkiezingen.

Zo staat het echter niet met het politiek stemrecht. Wel in Zweden: daar spelen vreemdelingen mee in het politiek leven van de gemeenten. Hier bestaan verschillende stromingen pro en contra. Wat nu zijn de officiële standpunten van de partijen en wat denken de vreemdelingenorganisaties er zelf van?

Een dossier om het probleem van verschillende kanten te belichten

Waarom migranten aan de gemeenteraads- verkiezingen van 1982 moeten deelnemen

Tot nu toe hebben de regeringen van West-Europa beweerd dat immigratie van gastarbeiders een tijdelijke maatregel was om tegemoet te komen aan de vraag naar ongeschoolde arbeidskrachten. Hoe langer hoe meer wordt het duidelijk dat dit idee van tijdelijkheid niet meer opgaat. In een rapport van de Internationale Arbeidsorganisatie wordt gewezen op het structureel karakter van gastarbeid voor onze West-Europese economie. Ook de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling komt tot een dergelijk besluit.

Erkend als arbeidskracht...

Dat gastarbeid niet meer als tijdelijk fenomeen kan beschouwd worden wordt o.a. bewezen door het feit dat het voor de gastarbeiders zelf haast onmogelijk is om op een succesvolle wijze terug te keren. De gastarbeiders hebben een zekere welstand weten te verwerven, maar deze kan slechts in zeer beperkte mate ingezet worden voor de ontwikkeling van het moederland. De resultaten van de Nederlandse terugkeerprojecten wijzen duidelijk in deze richting. Maar niet alleen de onmogelijkheid om in het moederland een zekere welstand op te bouwen of te handhaven, verhindert de terugkeer. De meeste migranten zijn met handen en voeten gebonden aan onze instellingen waardoor terugkeer meer en meer wordt uitgesteld naar later. Onder meer het feit dat de kinderen van gastarbeiders hier nog onderwijs volgen speelt een grote rol.

Massale terugkeer wordt een onmogelijke zaak en zou economisch een catastrofe kunnen betekenen. Hoe langer hoe meer worden er dan ook vragen gesteld over hoe de toekomst van de migranten zich hier verder zal afwikkelen:

het probleem van de integratie

De laatste tijd is daaromtrent de interesse van de media toegenomen. Op studiedagen wordt er druk over gekonfereerd. Ook vreemdelingen zelf nemen meer deel aan de discussie. Zeker is er een stroomversnelling vast te stellen.

Een begrip als integratie dekt veel ladingen. De meest gebruikte omschrijving blijkt: de vraag naar de al of niet volledige aanpassing van migranten aan « Belgische zeden en gewoonten ». Zo gesteld is integratie een

valstrik want het enige wat de vreemdeling te doen staat is zijn eigen identiteit opgeven. Sommigen houden het dan ook liever bij een omschrijving als « integratie maar met behoud van eigen identiteit ». Zeer zeker, dit is een stap vooruit. Maar integratie heeft nog een ruimere betekenis. Integratie valt ook te omschrijven vanuit een « Belgische ingesteldheid », nl. er voor zorgen dat de gastarbeider verantwoordelijkheid kan nemen in onze samenleving. Wat alleen mogelijk is als hij kan beschikken over gelijke rechten en plichten en over dezelfde democratische vrijheden als de Belg.

A. Rose, Amerikaans socioloog, meent na jarenlang onderzoek hetzelfde te kunnen stellen: « (...) de aanpassing van een immigrant hangt af van de graad van openheid van de politiek en van de praktijken van diezelfde gemeenschap tegenover de immigranten... » (1). De Commissie Bevolking en Vluchtelingen beveelt in « Rapport Andrianopoulos » de aangesloten lidstaten aan te onderzoeken in welke mate en op welke wijze migranten politieke rechten toe te kennen op lokaal vlak (2).

Ook de Commissie van de Europese Gemeenschap stelt in het « actieprogramma ten behoeve van de migrerende werknemers en hun gezinnen » dat de migranten in de gelegenheid moeten worden gesteld hun belangen op het gebied van levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden te verdedigen (3).

En in de beleidsnota « Het beleid inzake immigratie » pleit de voormalige staatssecretaris voor Brusselse Sociale Zaken, Vic Anciaux, voor het starten van een grondige studie naar de toekenning van politieke rechten voor vreemdelingen (4).

De permanente aanwezigheid van gastarbeiders maakt het noodzakelijk dat aan de voorwaarden voor integratie van gastarbeiders stilaan voldaan wordt: een rechtzeker statuut, gelijkberechtiging en het toekennen van democratische rechten op het politieke vlak.

Dit democratische recht zal niet zomaar toegekend worden maar zal het gevolg zijn van een strijd van de democratische krachten in onze samenleving. Een strijd die ook aansluit bij de normale historische ontwikkeling waarbij verschillende sociale klassen één na één aan het politiek leven

zijn gaan deelnemen. En zoals senator Rijckmans-Corin het uitdrukt in de memorie van toelichting bij haar voorstel van 30 oktober 1978:

« Het eenvoudig algemeen stemrecht dat in 1919, onmiddellijk na de eerste wereldoorlog, werd ingesteld, opende zeer ruime perspectieven inzake de uitbreiding van de politieke rechten tot alle daarvan verstoken maatschappelijke groepen naarmate zij een grotere rol zouden gaan spelen in het ontwikkelingsproces van de industriële maatschappij... Maar afgezien van de economische, sociale en demografische vooruitgang die de immigratie heeft teweeggebracht, is het verlenen van politieke rechten aan gastarbeiders slechts een stap op de lange weg die aan de arbeiders in 1919 en aan de vrouwen in 1949 mogelijk heeft gemaakt mede te werken op alle niveaus van het politiek leven in België » (5).

Op dit ogenblik hebben gastarbeiders het kiesrecht en kunnen ze zich verkiesbaar stellen voor de syndikale (sociale) verkiezingen. Dit recht om zijn belangen te verdedigen werd verworven in 1971. De toekening hiervan gaat terug op de wet van 20 september 1948 betreffende « de organisatie van de Economie ». Deze wet bepaalt in het bijzonder de wijze waarop de leden van de ondernemingsraden worden verkozen. Artikel 18 zegt dat de Koning na raadpleging van de bevoegde paritaire commissie de voorwaarden tot deelname aan de stembuurt van vreemde statenloze arbeiders vaststelt. In het Koninklijk Besluit van 23 november 1949 worden deze voorwaarden gedetailleerd vastgelegd. Om te kunnen kiezen moest een migrant minimum twee jaar in het bezit zijn van een arbeidsvergunning, maar hij kon zich nog altijd niet verkiesbaar stellen. Alleen Belgen ouder dan 25 jaar konden zich verkiesbaar stellen. De motivering van deze diskriminatie vindt men terug in het rapport Leburton. De wetgever meent de diskriminatie te kunnen verantwoorden door het gebrek aan wederkerigheid - nl. de Belgische werknemers in het buitenland hadden niet hetzelfde recht. Een andere verantwoording van deze diskriminatie ligt in artikel 15 van het Koninklijk Besluit dat de vertegenwoordigers van de werknemers een ruime bevoegdheid tot financiële en economische informatie verleent.

De vakbondsorganisaties hebben zich altijd verzet tegen deze argumenten. Trouwens veertien jaar later kunnen

deze niet meer aangehouden worden. In artikel 3 van de wet van 1963 geldt het termijn van twee jaar bezit van een arbeidsvergunning niet meer als voorwaarde voor het kiesrecht en vreemdelingen kunnen zich zelfs verkiesbaar stellen op voorwaarde dat ze vijf jaar in eenzelfde sektor hebben gewerkt. Toch bleef het wantrouwen t.a.v. vreemdelingen bestaan. In de memorie van toelichting van deze wet staat: « Het is dus nodig om de diskriminaties die hier nog bestaan te herleiden tot een minimum dat beantwoordt aan de eisen van publieke veiligheid »!

Tenslotte tweeëntwintig jaar na de initiale wet wordt de diskriminatie weggewerkt in de wet van 17.02.1971 en vindt men het niet meer nodig gastarbeiders te wantrouwen en hen de bevoegdheid tot informatie te ontzeggen.

... maar nog niet als mens

De gastarbeider is niet alleen een arbeidskracht, zijn belangen zijn ruimer dan de arbeidsvoorwaarden die gelden in de fabriek waar hij werkt. Iemand woont ook ergens, laat er zijn kinderen naar school gaan, doet er beroep op diensten en betaalt er belastingen. Kortom naast de fabriek is de woonplaats van een gastarbeider van even groot belang als voor een Belg. De beslissingen op het gemeentelijk niveau hebben ook voor de migrant een rechtstreekse ingreep op zijn levensomstandigheden.

En al zegt men op de gemeenten « iedereen is voor ons gelijk voor de wet » — toch moet men vaststellen dat deze bevolkingsgroep niet het voorwerp van een actief gemeentebestuur uitmaakt. Toch is het belangrijk dat er voor de vertegenwoordiging van de belangen van de migranten gezorgd wordt. De gemeentebesturen en hun administraties zijn er niet voor zichzelf maar wel om de belangen van hun inwoners te dienen en volledig aan de werkelijke behoeften en noden van alle burgers tegemoet te komen.

De taken van de gemeenten zijn gedurende de jaren toegenomen (6). Deze evolutie kan als volgt weergegeven worden: van een « administratieve gemeente » zijn we geëvolueerd over een « welvaart » naar een « welzijnsgemeente » — een evolutie die ook gekenmerkt is door een toename van taken. In de « klassieke » gemeente waren de taken beperkt tot sekretariaat, burgerlijke stand, bevol-

king, militie en politie. Bij het op gang komen van de economische regionalisering werd door heel wat gemeenten een politiek van industriële expansie gevoerd: aanleg en uitrusting van industrieparken, aanpassing van het technisch onderwijs, ontsluiting van de gemeenten.

Deze industriële ontsluiting was ondermeer bepalend voor de veranderingen in de bevolkingssamenstelling. Het aantrekken van industrieën vereiste de nodige arbeidskrachten — ondermeer gastarbeiders.

Een verhoogde industriële activiteit moet ook ondersteund worden door een betere dienstverlening, door een goed uitgerust handelsapparaat. Andere topics: hernieuwing en heraanpassing van het gemeentecentrum, voldoende woonruimte, aanleg verkeersvrije zones, parkeerplaatsen, oprichting van kulturele centra en recreatieparks, omvorming van Commissie van Openbare Onderstand tot Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, organisatie van kinderdagverblijven enz. Voor dit alles betalen ook de vreemdelingen hun deel vermits zij de jaarlijkse belastingen betalen. Voor sommige gemeenten waar veel vreemdelingen wonen, kan dit deel zelfs belangrijk worden genoemd.

Een modern gemeentebestuur veronderstelt enerzijds een meer en direkter ingrijpen in het leven van de bevolking en anderzijds een steeds groter wordende vraag naar informatie en inspraak van deze bevolking. Echter hiervan blijft de vreemdeling verstoken. Nochtans is het vandaag de dag voor hem van essentieel belang over dit recht te kunnen beschikken. Immers vreemdeling zijn in het België van nu is heel wat anders dan in het België van voor de grote immigratiegolven: vroeger vond de vreemdeling een gastvrij België waar zijn rechten ruim werden geïnterpreteerd. Deze vreemdeling — vooral intellectueel of kunstenaar — had zeer gemakkelijk toegang tot de verschillende milieu's van ons land. En al had hij geen expliciet erkende politieke rechten, zijn woord werd beluisterd. De vreemdelingen nu — overwegend arbeiders — vinden hier geen gastvrij land meer. Werd de « vroegere vreemdeling » ietwat welwillend als pittoresk aangezien, van de huidige vreemdeling wordt verwacht dat hij zich integreert. En om niet in een sociaal isolement te geraken zijn voor hem inspraak en

foto JDS

informatie onvoorwaardelijk.

Adviesraden marginaliseren

In dit verband wordt vaak verwezen naar het bestaan van gemeentelijke adviesraden voor gastarbeiders die een aantal jaren geleden, samen met kulturele raden, jeugdraden en gezinsraden als paddestoelen uit de grond rezen.

Hoewel er veel is geschreven over de rol die dergelijke raden in een modern gemeentebestuur zouden kunnen spelen is hun rol in de praktijk zeer beperkt gebleven. De taken van de kulturele raden bleven vaak beperkt tot het opstellen van kultureelagenda's, het verdelen van de subsidiekoek en het opzetten van een aantal kulturele manifestaties samen met de aangesloten verenigingen. De gezinsraden beperkten zich tot de jaarlijkse eierenworp met Pasen, zuigelingenraadpleging en in een klein aantal gevallen tot de oprichting van kinderdagverblijven. Tenslotte zijn dergelijke raden maar adviesraden en is het uitvoeren van hun advies niet verplicht. Hoeveel jeugdraden hebben niet tot in den treure ondervonden dat zij niet aanhoord werden. De meesten hadden er ook genoeg van te prijken op de politieke affiche tijdens de verkiezingskampagnes van gemeentemandatarissen, want als er met concrete beleidsadviezen werd uitpakket gezegd ze de deur voor hun neus dicht slaan. Met deze inspraak die zo'n beperkte rol toegemeten kreeg en niet eens ernstig genomen wordt kan men zich afvragen of de gastarbeiders een stap vooruit zijn. Hoe dan ook, het gemeentebestuur wordt niet in adviesraden bepaald.

Ook de vreemdelingen en hun organisaties stellen zich deze vragen. Nochtans lijkt het zinvol dat zij gebruik maken van deze mogelijkheid tot inspraak zoals en omdat die ook aan de lokale Belgische bevolking werd verleend.

Men kan zich wel afvragen waarom er voor migranten afzonderlijke raden opgericht moesten worden. Werden zij misschien niet waardig bevonden om samen met Belgen te zetelen in de bestaande gemeentelijke adviesraden? Toch was het misschien mogelijk geweest om hun problemen op te nemen in het algemeen kultureel jeugd- en gezinsbeleid.

De meeste vreemdelingen zien hun deelname aan de gemeentelijke adviesraden dan ook in afwachting van beter. Vandaar dat de opkomst bij de verkiezing van dergelijke raden niet groot is. Zeker, deels omdat de verkiezingen niet verplicht zijn maar vooral omdat men weet dat deze adviesraden zeker niet het gemeentebestuur bepalen.

Sommigen stellen dat de vreemdelingen via de adviesraden voor gastarbeiders een vooropleiding krijgen in het democratisch spel eigen aan België. Deze argumentatie is theoretisch. Men weet dat de meeste adviesraden voor vreemdelingen gebrekkig functioneren.

Iedereen weet ook dat het democratisch spel in België gekenmerkt is door een sterke verzuiling en door extra-politieke druk.

Migranten zullen maar effectief aan bod komen in de mate dat zij opgenomen zullen worden in de zuilen of dat zij een extra-politieke drukking kunnen ontwikkelen.

Naturalisatie is geen oplossing

Een aantal deelnemers aan het debat over de toekenning van stemrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen wijzen erop dat vreemdelingen niet uitgesloten zijn van een aantal politieke rechten als zij zich laten naturaliseren. Het komt er volgens hen op aan de voorwaarden tot naturalisatie te versoepelen.

Iedere vreemdeling kan in België de gewone en/of grote naturalisatie aanvragen. Daarvoor moet hij eerst voldoen aan een aantal leeftijds- en verblijfsvoorwaarden. Bij grote naturalisatie wordt de vreemdeling inzake politieke rechten gelijk aan de Belg. Bij gewone naturalisatie kan de vreemdeling niet deelnemen aan de wetgevende en provinciale verkiezingen en kan hij een aantal openbare functies niet uitoefenen ondermeer: minister, jurylid bij bepaalde rechtbanken.

Op de keper beschouwd is dit voorstel eerder een voorstel om de toekenning van stemrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen te vertragen. Het is overigens niet realistisch te eisen dat een paar honderdduizend vreemdelingen zich eerst moeten laten naturaliseren om over een minimum aan democratische rechten te kunnen beschikken. Dit voorstel gaat daarbij uit van de veronderstelling dat door naturalisatie de vreemdeling geassimileerd wordt met de Belgen. Is dit misschien wel in rechte dan toch niet in feite. De geschiedenis heeft daarvan het bewijs geleverd toen tijdens de tweede wereldoorlog België de deportatie van 35.000 van haar Joodse burgers stilzwijgend liet gebeuren. Op dit ogenblik ondervinden een aantal burgers, namelijk zij die de Belgische nationaliteit

foto JDS

verwierven door middel van legalisatie door adoptie een aantal moeilijkheden (zij het alleen maar door hun huidskleur) bij gelijkberechtiging met de burgers die Belg werden door geboorte.

Waar het bij een toekenning van dit stemrecht om gaat is niet dat de genaturaliseerde enkeling politieke rechten verwerft, maar dat een groot deel van de bevolking over een aantal politieke rechten kan beschikken om uit zijn onwaardige situatie te geraken. Men moet daarbij kunnen aanvaarden dat vreemdelingen anders kunnen zijn: nl. dat zij een eigen kultureel waarden en normenpatroon hanteren, een andere godsdienst aanhangen enz... en dat zij deze ten volle tot ontplooiing moeten kunnen brengen. Ook moeten zij het voorwerp uitmaken van ons welzijnsbeleid en dit met hun specifieke behoeften. Men moet kunnen aanvaarden dat zij daarbij hun verantwoordelijkheid willen nemen en hen daarvoor de middelen ter beschikking stellen in plaats van hen te dwingen zich op te sluiten in een sociaal isolement.

Want wat maakt dat iemand als evenwaardig lid van een natie kan worden beschouwd? Licht dit niet in het feit dat hij bijdraagt tot de nationale produktie en het nationaal inkomen? Hier kan men zich wel afvragen waarom dit stemrecht moet beperkt worden tot de gemeenteraadsverkiezingen. Principiële argumenten tegen stemrecht voor de provincieraadsverkiezingen zijn onbestaande. Voor de wetgevende verkiezingen kunnen er zich moeilijkheden stellen m.b.t. de dubbele nationaliteit — militaire dienstplicht en het uitoefenen van een aantal openbare functies. Doch deze moeilijkheden zijn eerder van praktische, juridische en politieke dan van principiële aard.

Trouwens, voor sommige vreemdelingen wordt in politieke kringen de naturalisatie niet als een strikte voorwaarde tot het verkrijgen van politiek stemrecht gezien. De E.E.G. vreemdelingen, ondermeer de Italianen, krijgen in dit verband een voorkeurbehandeling. Logisch ook: hun deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen kadert in de politieke éénmaking van Europa. Politici hebben dus minder reserves t.a.v. deze groep, waarover de eerste parlementaire voorstellen om stemrecht toe te kennen spreken. Ook in syndikale milieus meent men dat men om tactische redenen, best eerst kan strijden voor het stemrecht van E.E.G. vreemdelingen.

Maar is deze diskriminatie wel de juiste pasmuut om de tegenstanders van stemrecht gunstig te stemmen? In Zweden (waar vreemdelingen reeds sinds 1976 meespelen in het politieke leven in de gemeenten) bleek al vlug dat het invoeren van een diskriminatie ten aanzien van niet-Skandinavische vreemdelingen niet verantwoord was (7). Vooral omdat in Zweden het toekennen van stemrecht kaderde in een totaalbeleid voor onthaal en begeleiding van vreemdelingen. Een totaalbeleid voor onthaal en begeleiding ontbreekt volkomen in België (8). Links en rechts worden door ministers en hun administratie kleine initiatieven genomen ten voordele van de vreemdelingen. Meestal ging hierbij zeer weinig studie vooraf. De beleidsverantwoordelijken zijn niet geneigd hun acties in overleg op te zetten. Met het gevolg dat het onthaal en de begeleiding zeer weinig perspectieven bieden. Zo is het niet ondenkbaar dat vreemdelingen wel het stemrecht op gemeentelijk vlak zullen krijgen maar dat de overheid daarbij zijn taak t.a.v. een migrantenbeleid als af beschouwd. Vandaar dat eens de vreemdeling het democratisch recht heeft bekomen hem dubbele waakzaamheid zal geraden zijn.

- (1) A. Rose, *De integratie van uitheemse migranten in een gastgemeenschap*, in « Bevolking en Gezin », n° 14, juni 1968.
- (2) Council of Europe, Parliamentary Assembly, « Report of the political rights and position of aliens », 8 september 1976, Doc. 3834, Strasbourg.
- (3) Commissie van de Europese Gemeenschap « *Aktieprogramma ten behoeve van de migrerende werknemers en hun gezinnen* : in Bulletin van de Europese Gemeenschappen, supplement 3/76.
- (4) Staatssekretariaat voor Brusselse Sociale Zaken, « *Het beleid inzake immigratie* », Brussel, 30 mei 1978.
- (5) Ryckmans, Corin G. en anderen, « *Ontwerp van verklaring tot herziening van de grondwet* », Belgische Senaat Zitting 78-79 - 30-10-1978.
- (6) Cfr. Depré R. « *U en uw gemeente* », B.R.T., artistieke en educatieve uitzendingen, Instituut Administratie - Universiteit, 1972.
- (7) Commission on Immigration Research, « *The first immigration election* », preliminary report of the participation of immigrants in the 1976 Swedish local and regional elections, Stockholm 1977.
- (8) Cfr. Staatssekretariaat voor Brusselse Sociale Zaken, « *Het beleid inzake immigratie* », Brussel 30 mei 1978.

Migranten aan het woord

foto JdS

Rond het thema *stemrecht* nodigde Bareel een aantal migrantenorganisaties uit voor een rondetafelgesprek. De bedoeling van Bareel was de officiële standpunten van migrantenorganisaties i.v.m. stemrecht voor migranten op gemeentelijk niveau te kennen.

De korte tijdsperiode waarbinnen dit gesprek werd georganiseerd, was er mede de oorzaak van dat vele organisaties deze oproep niet konden beantwoorden. Van de aanwezigen waren sommigen wel, anderen niet gemandateerd om namens hun vereniging te spreken. Vandaar dat dit verslag als de weergave van meningen van « bevoorrechte » getuigen moet beschouwd worden.

Vraag: Hoe bekijken migranten en hun organisaties het politiek stemrecht voor migranten?

Als woordvoerder van het Centrum voor Marokkaanse Arbeiders stelt Abdeslam 5:

« Het bekomen van politiek stemrecht op gemeentelijk vlak, is een etappe in de integratie van de migranten in de Belgische samenleving. Het is echter geen doel op zich en kan niet los gezien worden van andere eisen die in dit verband gesteld moeten worden zoals bv. Het voorstel Glinne i.v.m. bestrafing van daden van racisme. In die zin staan we volledig achter het platform van Objectief 82. (Noot van de redactie: Het platform van Objectief 82, door een groot aantal verenigingen van en voor migranten onderschreven, stelt centraal: het bekomen van stemrecht en verkiesbaarheid voor en van migranten tegen de gemeenteraadsverkiezingen van 1982, alsook het stemmen van het wetsvoorstel Glinne dat daden van racisme en xenofobie straf-

baar wil stellen). Het politiek stemrecht voor de migranten is een recht dat men moet realiseren omdat wij een deel zijn van de Belgische samenleving »

Bruno D., de voorzitter van het CLOTI, (Comité de Liaison des Organisations des Travailleurs Immigrés ofwel Verbindingskomitee van Organisaties van Migrant Werkers), verklaart zich als vertegenwoordiger van de ACLI (Associazione Cristiane Lavoratori Italiani), akkoord met Abdeslam, maar wil nog deze bedenking uiten:

« Ook het CLOTI heeft reeds gezegd dat de gemeentelijke adviesraden voor migranten, slechts een eerste stap zijn in het proces om zowel actief als passief stemrecht te krijgen op gemeentelijk vlak. (Noot van de redactie: passief stemrecht is het recht om te stemmen, actief stemrecht is het recht om zich verkiesbaar te stellen). Hiermee is natuurlijk niet alles opgelost, ook het stemrecht is een eerste stap. »

De aanwezige Spaanse migrant,

Adolfo (lid van de vereniging Spanje-België) beschouwt eveneens het actief en passief stemrecht op gemeentelijk niveau als een eerste stap voorwaarts, die niet kan worden losgezien van een ruimer doel. Bv. maatregelen inzake werkzekerheid, het wetsvoorstel Glinne e.a. De uitbreiding van het stemrecht tot het parlementair niveau, lijkt hem nu niet haalbaar wegens de enorme politieke konsekventies (dubbele nationaliteit en zo) die dit zou meebrengen. Zijn besluit:

« Nu is het realistisch om stemrecht op gemeentelijk niveau te eisen. Eens dit stemrecht verworven, zal ook de gevoeligheid van de Belgen voor de problemen van de migranten sterk toenemen ».

Ahmed O. (vertegenwoordiger van de vereniging voor Marokkaanse Arbeiders in België) kan zich ook akkoord verklaren met de doelstelling inzake het bekomen van actief en passief stemrecht op gemeentelijk vlak: voor hem is het ook een eerste stap, maar geen objectief op zich. Ter verduidelijking schetst hij de historie van de strijd van de Belgische arbeiders voor politiek stemrecht en hij vergelijkt deze met de historie van de gemeentelijke adviesraden:

« Vroeger werden deze mensen aangeduid door het gemeentebestuur, nu worden ze op een democratische wijze gekozen. Het is binnen deze evolutie dat we het bekomen van stemrecht op gemeentelijk vlak moeten zien ».

Een andere Marokkaanse spreker, Abde, lid van het RDM (Regroupement Démocratique Marocain) stipt, alvorens op de vraag in te gaan, enkele analyseprincipes aan:

« Deze immigratie is zeer duidelijk een familie immigratie, daarom dienen een aantal andere eisen te worden ingewilligd vóór men over stemrecht begint te praten. Ik denk hier aan het politiek recht om zich te verenigen, en het ter beschikking stellen van de middelen daartoe, mogelijkheid en middelen om de eigen cultuur te kunnen beleven, vernietiging van de vreemdelingenpolitie. » Rond het stemrecht stelt hij: « Dit probleem moet ook op internationaal niveau bekeken worden, wat wij trachten te doen via onze kontakten. Immigratie is immers een internationaal fenomeen » en « Het probleem van het politiek stemrecht is geen numeriek probleem, geen probleem van cijfers en aantallen. Wij zijn geen kiesvee, maar op de eerste plaats arbeiders met de arbeiders. »

Vraag: Welke rol kunnen de Belgen en hun organisaties spelen in het bekomen van het stemrecht?

Ahmed:

« We werken op 2 niveau's, enerzijds met de Belgische organisaties, anderzijds met de immigrantenorganisaties. De Belgen bij dit probleem betrekken is noodzakelijk, want zij zullen het moeten doen, bv. op grondwettelijk vlak. Zij kunnen daarover eisen formuleren. De migrantenorganisaties van hun kant dienen te werken aan de bewustwording en sensibilisering van de migrantenbevolking zelf. Tevens dient de problematiek rond stemrecht uitgediept te worden nl. door ze te plaatsen binnen een algehele analyse van de immigratie. »

Abdeslam:

« Ook voor de Belgen was het bekomen van stemrecht een politiek probleem. Bv. in 1919: de strijd voor het bekomen van het enkelvoudig algemeen stemrecht. Dank zij de strijd is het stemrecht er gekomen. Het is dus niet iets waar je recht op hebt of niet, maar iets wat je door strijd bekomt. Cfr. ook de strijd voor het vrouwenstemrecht in '48. Het beste voorbeeld is hier wel de historie van de sociale verkiezingen. Vroeger hadden de immigranten niet het recht deel te nemen aan de sociale verkiezingen in de bedrijven. Men kon de immigranten niet vertrouwen en zo. In '51 mochten ze wel stemmen, maar ze konden zich niet verkiesbaar stellen. Sinds de sociale verkiezingen van '71 mogen de immigranten zich wel ver-

kiesbaar stellen. En wat ziet men? In sommige bedrijven zag men haast uitsluitend migranten opkomen en de Belgen stemden op hen. »

Wij vragen tegen de gemeenteraadsverkiezingen van 1982: actief en passief stemrecht op gemeentelijk niveau op voorwaarde van 5 jaar verblijf in België. Voor de rest gelden dezelfde voorwaarden als voor de Belgen. Immers, we willen het Belgisch burgerschap, niet de Belgische nationaliteit. We willen Belgische burgers zijn, maar ook onze cultuur en taal kunnen behouden.

België zal niet het eerste land zijn waar dit gebeurt. In Zweden en Ierland is deze eis reeds in praktijk gebracht. Het is uit de ervaring daar dat we lessen moeten trekken.

Bruno:

« Eerst moeten we de strijd tegen racisme en xenofobie voeren en winnen. Immers, zolang de Belgen ons als vreemdelingen blijven beschouwen zitten we verkeerd. Er moet een wederzijds vertrouwen groeien, want als de Belgische bevolking akkoord kan gaan met onze eisen, zal het ook op politiek vlak veel gemakkelijker worden. Bv. een burgemeester van een gemeente die politiek stemrecht aan vreemdelingen wil verlenen, hoeft geen stemmenverlies bij de Belgische bevolking meer te vrezen. »

De strijd tegen racisme en xenofobie, is natuurlijk verbonden met de economische strijd. En deze tijd van crisis stemt me niet zo optimistisch ten aanzien van het voeren en winnen van deze strijd. Belangrijk is dus de Belgische bevolking te sensibiliseren en dat is in grote mate een taak voor de Belgen en hun organisaties.

Abdeslam:

« We moeten blijven strijden. En hoe wel het politiek stemrecht er tegen '82 misschien niet doorkomt, moeten we toch doorgaan. We mogen alles ook niet als één blok zien. Er moeten verschillende etappes doorlopen worden. De wet Glinne is er zo één. Ook wij willen dat ze erdoor komt. Het « Statuut » was een andere etappe. Alhoewel het eerste voorstel voor « Statuut » reeds van '46 dateert, is het nu toch al door de kamer. We willen dat het nu spoedig door de senaat wordt goedgekeurd. » (Noot van de redactie: Het « Statuut » is het wetsontwerp betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en verwijdering van vreemdelingen, goedgekeurd door de kamer op 8 juni '78).

Adolfo deelt de pessimistische visie van Bruno. Hij stelt dat het racisme en

akties van bepaalde groeperingen aan de economische crisis verbonden zijn. Zij verdwijnen niet zozeer met de verlening van politiek stemrecht als wel met de oplossing van de economische crisis. Wat het stemrecht op gemeentelijk niveau betreft stelt hij: « de Grondwetswijziging van art. 4 ging niet door. Allerlei bedenkingen i.v.m. met Brussel en de taaltoestanden zijn er waarschijnlijk de oorzaak van. (Noot van de redactie: Art. 4 van de Grondwet behoudt de uitoefening van politieke rechten voor aan Belgen). Andere moeilijkheden spelen natuurlijk ook mee. Daarom is het belangrijk dat er systematische en continue kontakten worden uitgebouwd tussen de migranten en de Belgische bevolking en haar organisaties. Binnen deze Belgische bevolking is ons stevigste steunpunt de arbeidersbeweging. Daarom moeten zowel migranten als Belgen aan de uitbouw van deze kontakten werken. »

Abde:

« Het is nodig dat er een ruim debat georganiseerd wordt met zowel migranten en hun organisaties, als met Belgen en hun organisaties (politieke partijen, politieke mandatarissen). Dit debat dient zo ruim mogelijk te zijn. »

Vraag: Wie gaat de migranten helpen om het politiek stemrecht op gemeentelijk vlak te verkrijgen? Of welke relatie bestaat er tussen de migrantenorganisaties en Belgische organisaties op dit punt?

Abdeslam:

« We weten wie de politieke macht uitmaakt in België. Op die deur moeten we kloppen en blijven kloppen. Volgende personen en instanties zijn daarom belangrijk:

Senatoren en kamerleden. Onze grootste energie dient daar naartoe te gaan. Op wettelijk vlak zijn zij het die de beslissingen nemen. Op gemeentelijk niveau. Het zijn gemeentelijke verkiezingen, daar zal het gebeuren. De gemeenteraadsleden enz. dienen daarrond gesensibiliseerd te worden. »

De Belgische bevolking. Wij wonen en werken samen met de Belgische bevolking en vooral met de Belgische arbeiders. Wij gaan naar dezelfde scholen, café's enz., hebben dezelfde problemen. De immigranten zijn de zwakste schakel in de ketting van Belgische- en migrantenarbeiders. Dat we gelijke rechten hebben is ook een voordeel voor de Belgische bevolking: wij strijden immers voor dezelfde doeleinden. »

Drukkingsgroepen. Voornamelijk de syndikaten, ACV en ABVV die een

groot gewicht hebben in het sociale leven.
De kerk die als instantie nog een grote invloed in België heeft.
Onthaalorganisaties, kulturele organisaties en organisaties die met vreemdelingen werken.
Het universitair milieu en haar personaliteiten.
Via al deze kanalen en instanties kan men komen tot een sensibilisering van de Belgische bevolking ».

Ahmed :
« De Belgische bevolking is belangrijk. Maar tot nog toe hebben vele politieke instanties (partijen) alleen maar mooie speeches afgestoken over het politiek stemrecht. Maar, met mooie speeches zijn we niets. We hebben duidelijke posities nodig van deze politieke instanties. De vakbonden die de arbeiders vertegenwoordigen hebben ook nog geen duidelijke positie ingenomen, ze zouden dit wel moeten doen. »

Bruno gaat konkreter op de vraag in n.a.v. twee gebeurtenissen : de komende Europese verkiezingen en de verkiezing van de adviserende gemeentelijke raden. Hij legt twee klemtonen : de migranten dienen zelf te beslissen over hun ideologische opstelling en de

sensibilisering van de migranten zelf.
« Men spreekt veel van de sensibilisering van de Belgen, maar hoe zit dat met de migranten zelf? Daar zijn enorme moeilijkheden. Vele migranten weten niet wat stemmen is, waartoe het dient en wat het opbrengt. Bv. vele Italiaanse immigranten hebben nog nooit gestemd en met de Europese verkiezingen zal het voor velen onder hen de eerste maal zijn. Het is dus normaal dat deze mensen vragen : wat is het, waartoe dient het? Daarop dienen we te antwoorden. Het is niet louter een probleem van informatie geven, maar we moeten onze migranten ook sensibiliseren. Ook de beeldvorming naar de Belgen toe is belangrijk. Bv. Indien bij de komende verkiezingen voor de gemeentelijke adviserende raden slechts weinig mensen komen stemmen, zullen de Belgen dan niet zeggen : ze mogen stemmen maar doen het niet? »

Abde stelt hetzelfde probleem in fundamentele termen : zullen de migranten zelf over dit alles geraadpleegd worden of gaat men in hun plaats beslissen? Gaat men als paternalisten optreden? Dat dit laatste uit den boze is, wordt gemotiveerd met het feit dat :

« Migrantengenen onbeschreven bladen zijn, maar reële mensen met een eigen kultuur, eigen gewoontes, mensen dus die zich willen integreren op hun eigen wijze. Al deze problemen moeten in een ruim debat van Belgen en immigranten besproken worden ».

Adolfo legt zeer sterk de klemtoon op de solidariteit vanuit de overeenkomst van belangen :

« Migrantengenen Belgen hebben dezelfde objektieve belangen. Ze zijn in dezelfde objektieve situatie. Bv. werkloosheid en crisis zijn objektieve gegevens voor allebei. Als de migrantenwerkers bedreigd worden, worden alle werkers bedreigd en omgekeerd. In die zin betekent stemrecht geven, het woord geven aan kulturele minderheden om zich binnen de brede gemeenschap uit te drukken en te laten horen !!! »

Ahmed besluit door te stellen :

« Wij willen dat de stem van de migrantengehoord wordt en verzetten ons tegen iedere vorm van paternalisme, assimilatie en dgl. meer. Wij zijn niet tegen integratie, maar wel tegen een integratie waaraan de migrantengenen zelf actief hebben deelgenomen ».

Migranten en de Belgische politieke partijen

De politieke partijen die ons landje rijk is laten ook hun stem horen inzake de problematiek van de migranten. De motivatie daartoe zal wel verschillende gronden en zelfs tegenstrijdige gronden hebben. Voor de enen is het een strijdpunt in hun programma, anderen schrijven er slechts noodgedwongen over. Voor allen echter is het een problematiek geworden waar men niet meer om heen kan en die ook zij dienen op te lossen op wettelijk vlak. Wat denken deze politieke formaties over het politiek stemrecht op gemeentelijk vlak voor migranten en wat hebben ze er op wettelijk vlak voor gedaan?

In '71 krijgt de problematiek rond stemrecht voor migranten zijn eerste respons op politiek vlak wanneer de Heren Volksvertegenwoordigers E. Glinne (P.S.) en M. Levaux (P.C.B.) hun eerste wetsvoorstellen neerleggen met het doel stemrecht op gemeentelijk vlak toe te kennen aan migranten vooral deze uit E.E.G.-landen (Glinne). De daaropvolgende jaren worden eigenlijk geen « nieuwe » parlementaire

initiatieven genomen — de hierboven genoemde wetsvoorstellen worden heringediend zonder noemenswaardige wijzigingen.

Ook in 1977 en begin '78 werden deze « oude » wetsvoorstellen terug ingediend. De doelstelling immigranten actief en passief stemrecht toekennen op gemeentelijk vlak, blijft. E. Glinne diende zijn « oude » wets-

voorstellen terug in : Wetsvoorstel nr. 176 (24/11/77) : organiserend de uitbreiding van actief en passief stemrecht op gemeentelijk vlak tot de onderdanen van de E.E.G. (ook reeds in '74 ingediend). Wetsvoorstel nr. 178 (24/11/77) : strekkende tot de instelling van een onderzoekskommissie van de kamer van volksvertegenwoordigers over de opportuniteit en de modaliteiten van

KPB

een eventuele uitbreiding van de elektorale bevoegdheid en kiesbaarheid op lokaal vlak ten voordele van niet-Belgen.

Ook M. Levaux diende zijn wetsvoorstel nr. 136 van 1974 terug in. Dit wetsvoorstel heeft betrekking op het toekennen van actief en passief stemrecht aan alle vreemdelingen voor de gemeenteraden, de federaties van gemeenten en de agglomeratieraden.

Op het einde van de vorige parlementaire zitting (nov. '78) — nl. toen de artikels van de Grondwet, die ter herziening in aanmerking kwamen, dienden aangeduid te worden — werd de problematiek van het stemrecht aktueller.

VU

Ter verduidelijking moeten we eerst het volgende stellen : om tot de toekenning van actief en passief stemrecht op gemeentelijk vlak te komen, dienen bestaande wetten en reglementen veranderd te worden. Maar eist deze toekenning ook een verandering van de Grondwet (artikel 4 behoudt de uitoefening van politieke rechten voor aan België). Volgens sommige wel : nl. de wijziging van Art. 4 van de Grondwet. Volgens anderen geeft art. 108 van de Grondwet de mogelijkheid om het stemrecht aan immigranten toe te kennen op gemeentelijk vlak (art. 108 voorziet de bevoegdheden van de provinciale en gemeentelijke instituties).

Omtrent deze problematiek werden volgende initiatieven genomen : op 14 november 1978, dienden de volksvertegenwoordigers Glinne en Levaux eerst afzonderlijk, dan gezamenlijk,

PVV

een amendement in om art. 4 van de Grondwet ter herziening op te nemen. Dit amendement werd verworpen met 143 stemmen tegen, 24 stemmen voor en 1 onthouding. Stemden voor : langs Vlaamse zijde : de Heren Mangelschots (B.S.P.) en Van Geyt (K.P.), langs Waalse zijde : de Heren Levaux (P.C.B.), Anselme, Baudson, Brefnot, Burgeon, Cools A., Dejardin, Denison, Glinne, Gondry, Hubin, Leclercq, Remacle, Tibbaut, Van Cauwenberghe en Van der Biest (P.S.B.). De Heren Maystadt, Plasman, François en Pierret (P.S.C.), Gendebien en Holgmers (F.D.F.-R.W.).

Enig speurwerk in de parlementaire berichten leerde ons dat op 20 oktober '78 in de Bijzondere Commissie van de Belgische Senaat een amendement van Mevr. Rijckmans-Corin (P.S.C.), mede ondertekend door R. Conrotte, D. André en H. Kuylen, werd besproken. Dit amendement, nl. het voorstel om art. 4 van de Grondwet op te nemen als te herzien, werd na discussie niet aanvaard.

Art. 5 van de Grondwet werd opgenomen ter herziening met quasi-unanimité van stemmen. De herziening van dit artikel laat de opheffing van het naturalisatiesysteem volgens 2 graden (grote en kleine) toe.

Welke de standpunten waren van de verschillende politieke formaties omtrent stemrecht voor migranten na de verklaring ter herziening van de Grondwet, en vóór de regeringsvorming, trachtte Bareel te weten te komen door al deze formaties een brief toe te sturen met deze vraag. Een

drietal partijen reageerden hierop : het R.W. stuurde haar verkiezingsprogramma, waarin te lezen staat dat het

BSP

R.W. vóór de politieke participatie van de immigranten is en dus vraagt dat de immigranten actief en passief stemrecht verkrijgen voor de gemeenteraadsverkiezingen en de regionale verkiezingen.

De K.P.B. antwoordde dat ze sinds geruime tijd opkomt voor het actief en passief stemrecht voor de migranten. Ze verdedigt het opnemen van artikel 4 op de lijst van de herziene grondswetsartikelen en ze zal in de toekomst bij de bespreking van art. 108 en 108bis van de grondwet toevoeging vragen van een bepaling in verband met het stemrecht voor migranten. De V.U. antwoordde dat deze problematiek ter studie lag.

De andere politieke formaties antwoordden niet. Het formatiebeeraad bezorgde hun waarschijnlijk genoeg hoofdbreken. Ondertussen kwam er een regering tot stand (april '79).

CVP

In het regeringsakkoord tussen C.V.P., B.S.P., P.S.C., P.S. en F.D.F. kunnen we het volgende lezen :

VI. Inwijkelingen

28. De integratie van de inwijkelingen onderstelt dat zij moeten worden uitgenodigd aan ons sociaal en cultureel leven deel te nemen, zonder hen daarom de mogelijkheid te ontnemen om hun eigen cultuur en hun eigen tradities in stand te houden.
29. Het ontwerp van wet op het statuut van de vreemdelingen moet onverwijld worden goedgekeurd.
30. De vigerende wetgeving betreffende het verkrijgen van de naturalisatie moet worden versoepeld.
31. Een politieke integratie van de inwijkelingen zal bevorderd worden door hen, onder bepaalde voorwaarden, stemrecht toe te kennen voor de gemeenteraadsverkiezingen.

VI. Immigrés

28. L'intégration des immigrés signifie qu'ils doivent être invités à participer à notre vie sociale et culturelle, sans pour autant enlever la possibilité de conserver leur culture propre et leurs traditions.
29. Le projet de loi sur le statut des étrangers doit être approuvé sans délai.
30. La législation actuelle relative à l'obtention de la naturalisation doit être assouplie.
31. L'intégration politique des immigrés sera favorisée en leur accordant, sous certaines conditions, le droit de vote pour les élections communales.

Italiaanse migranten in België

De Associazioni Cristiane Lavoratori Italiani (A.C.L.I.) werd na W.O. II opgericht in het kader van de sociale beweging van de Italiaanse christelijke werkers. Deze organisatie - noch partij, noch syndikaat - vervult een aantal functies die gaan van de sociale dienstverlening tot het instaan voor vrijetijdsbesteding. In België werd de A.C.L.I. oorspronkelijk ten behoeve van de Italiaanse mijnwerkers opgericht. Vandaag de dag heeft deze populaire organisatie een uitgebreide werking gekregen.

Historiek

Italië. Na de val van het facisme is één van de herstelde grondwettelijke vrijheden de vrijheid van vereniging. Dit kwam o.m. tot uiting in de oprichting van een éénheidsvakbond, de Camera Generale del Lavoro (C.G.L.), waarbinnen alle ideologische strekkingen vertegenwoordigd waren: zowel de katholieke, republikeinse, socialistische als de kommunistische, en waarbij de laatste twee de meerderheidsstrekking vormden.

In 1948 echter wordt de C.G.L. bij beslissing van een buitengewoon kongres opgesplitst in 3 onafhankelijke vakbonden. Aanleiding hiertoe was de aanslag op de sekretaris van de kommunistische partij Togliatti. De kommunistische strekking en een deel van de socialisten reageerden hierop met de oproep tot een algemene staking, wat door de andere strekkingen als het opdringen van een partijpolitieke richting werd beschouwd.

Dit incident heeft dan de oprichting van de volgende vakbonden tot gevolg:

de C.G.L. (*Confederazione Generale del Lavoro*)

de U.I.L. (*Unione Italiana dei Lavoratori*)

de C.I.S.L. (*Confederazione Italiana Sindacati Liberi*)

Die evolutie verandert ook de functie van de A.C.L.I. Deze na de tweede wereldoorlog opgerichte organisatie droeg tot de splitsing, zorg voor de syndikale vorming van de kristelijke werkers; daarna wordt ze een sociale beweging van de kristelijke werker, die instaat voor de kristelijke en syndikale en politieke vorming en de vorming tot sociale burgerzin. Eveneens zorgt de A.C.L.I. voor dienstverlening.

Organigram

Op organisatorisch vlak werkt de A.C.L.I. op vier verschillende niveaus: een gemeentelijk, provinciaal, regionaal en een nationaal niveau. Op gemeentelijk vlak vinden we de

kernen (zo'n 7.000 in Italië): het provinciaal niveau komt overeen met de Italiaanse provincies en het regionaal vlak bestaat uit verschillende regio's, waarbij de Benelux als één regio wordt beschouwd, naast de Duitse, de Zwitserse, de Franse enz. tenslotte wordt het geheel overkoepeld door de nationale leiding.

Daar de basiswerking voorop staat, vertrekt de structuur van de beweging vandaaruit via verkiezingen om de 2 jaar van het bestuur voor de gemeentelijke kernen. De afgevaardigden van de kernen verkiezen dan het provinciaal bestuur dat op haar beurt het provinciaal uitvoerend comité kiest. Hetzelfde gebeurt om de 3 jaar op regionaal en nationaal niveau.

Ideologisch kent de A.C.L.I. een totale autonomie t.a.v. zowel de politieke partijen als de katholieke kerk, in tegenstelling tot vroeger. Dit is een groot probleem geweest na de tweede wereldoorlog, omdat toen de gehele katholieke beweging afhankelijk was van de hiërarchische structuren van de katholieke kerk. Het is slechts door strijd van de basismilitanten dat deze structuur werd doorbroken. Niet zonder potten breken: zo waren bv. de progressieve katholieken tegen een verbond van de kristen-demokratische partij met de neo-fascisten om de kommunisten te bestrijden; ze braken dan ook met deze partij. Het probleem van de keuze tussen klassenverzoening of klassenstrijd kenden vrijwel alle katholieke organisaties.

Sinds '68 is de autonomie van de A.C.L.I., die op dit moment heel Italië, West-Europa, en ook de Verenigde Staten bestrijkt, officieel vastgelegd, o.a. in de bepaling van de onverenigbaarheid van het lidmaatschap met een partijpolitieke of administratieve functie.

Algemene werking

De voornaamste werking van de A.C.L.I. bestaat uit de sociale dienstverlening. Deze dienstverlening is in Italië nogal verschillend van de Belgische situatie. In Italië gebeurt de

sociale dienstverlening via instellingen van publiekrechtelijke aard, de *Patronati*; dezen zijn gratis en toegankelijk voor iedereen.

Qua belangrijkheid, afhankelijk van het aantal dossiers (zie verder), komt de *Patronato A.C.L.I.*, die in tegenstelling tot de andere patronati niet met een bepaalde vakbond verbonden is, op de tweede plaats na het patronato van de katholieke vakbond C.I.S.L. Behalve met sociale dienstverlening houdt de A.C.L.I. zich bezig met de professionele vorming, met de coöperatie van producenten, verbruikers en sociale woningbouw. Tenslotte is er een dienst die instaat voor de vrijetijdsbesteding.

België

Toen na W.O. II Italiaanse gastarbeiders naar België werden aangetrokken om in de mijnen te werken zijn rond '46 akkoorden afgesloten tussen de A.C.L.I. en het MOC-ACW (Mouvement Ouvrier Chrétien - Algemeen Christelijke Werkliedenbond) in het kader van de internationale kristelijke werkersbeweging. Door deze akkoorden kon de vestiging van de *Patronato A.C.L.I.* daar waar Italiaanse arbeiders werkzaam waren tot stand komen. Echter, hoewel ze een pluralistische en open instelling was liet de Belgische situatie haar niet toe totaal onafhankelijk van de syndikaten te werken. I.v.m. sociale zekerheid is ze dan ook samen gaan werken met het A.C.V.-C.S.C. (Algemeen Christelijk Vakverbond - Confederation Syndicale Chrétien). Samen met het A.C.V. - C.S.C. geeft de A.C.L.I. het tweewekelijks blad *Sole d'Italia* uit.

Vanaf het begin bestreek de werking van de A.C.L.I. in België een zeer ruim domein: ze droeg zorg voor de opleiding van de migranten die door de oorlog weinig of geen beroepsopleiding hadden gekregen. Ook waren de migranten zeer slecht op de hoogte van de Belgische instellingen en was het nodig een band tussen Italiaanse en Belgische arbeiders te leggen. Vandaag de dag is de bewustmaking van Ita-

liaanse arbeiders van de onderlinge noodzakelijke solidariteit één van de prioriteiten. Verder probeerde de A.C.L.I. Italiaanse arbeiders, die jarenlang onder het facisme hadden geleefd, opnieuw het besef van het democratisch functioneren van een maatschappij bij te brengen en daar vormend aan te werken. Met dit doel voor ogen werden rond '54 in heel België A.C.L.I. kernen opgericht en deze vorming heeft resultaten gehad als je bedenkt dat in 1951 de syndikalisatiegraad van Belgische werkers al 70 % maar die van de Italiaanse werkers slechts 18 % was, terwijl nu 60 % van de Italiaanse werknemers in België gesyndiceerd zijn.

Vandaag de dag zijn de basisinstrumenten voor de werking van de kernen het bovenvermelde tijdschrift *Sole d'Italia* en een informatietijdschrift over specifieke problemen zoals de sociale verkiezingen, de sociale zekerheid, schoolproblemen, de gemeentelijke adviesraden enz...

Wanneer we een vergelijking willen maken tussen de A.C.L.I. en een Belgische organisatie kunnen we dit qua werking en opzet het beste doen met de K.W.B. (Katholieke Werkliedenbond), die eveneens op een massabasis wil steunen.

Financiering

De *patronato* A.C.L.I. in België worden gesubsidieerd door de Italiaanse staat via een belasting op het loon van de Italiaanse werkers. De verdeling van deze subsidies gebeurt op basis van punten toegekend per dossier. Omdat de dossiers van immigranten zeer ingewikkeld zijn, krijgt de A.C.L.I. hier een groter aandeel van het subsidiërsbedrag dan de A.C.L.I. in Italië zelf.

De jaren 50: Italiaanse mijnwerkers, aangesloten bij de A.C.L.I. in België op pelgrimstocht naar Rome om Paus Pius XII een enorm blok Waalse steenkool aan te bieden.

Wat de vormingsprojecten betreft, dezen worden jaarlijks per project goedgekeurd, waarna 50 % van de subsidies van het Europees Sociaal Fonds en de andere 50 % van het Italiaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken komen.

Verder ontvangt de A.C.L.I. ongeveer 200.000,- Fr. per jaar van Waalse kant waar ze erkend is als organisatie voor permanente volwassenvorming. Dit is niet het geval in Vlaanderen waar de onderhandelingen nog altijd aan de gang zijn — een gevolg van de latere en kwantitatief minder belangrijke immigratie. Toch komt er de laatste tijd een werking in het Vlaamse landsgedeelte op gang voornamelijk in Limburg, Antwerpen en Gent. Een aantal beroepskrachten kennen daarom reeds de twee landstalen en momenteel volgen alle kaders van de A.C.L.I. een taalkursus Nederlands. Toch zijn deze subsidies niet voldoende en wordt de organisatie voor een groot deel gedragen door vrijwilligers die bv. al het werk in de plaatselijke kernen doen.

Integratie

Voor de tweede generatie, waarvan velen hier blijven ondanks het feit dat de ouders naar Italië terugkeren, en voor de nieuwe migranten, stellen zich echter wel problemen, vooral wanneer men er, zoals de A.C.L.I., van uitgaat dat integratie belangrijk is, maar dan wel met de culturele autonomie als essentiële peiler.

Vele problemen zijn hier het gevolg van de houding van de Italiaanse regering, die uitsluitend bilaterale akkoorden met België heeft afgesloten

betreffende de sociale zekerheid en dgl., maar het kulturele domein volkomen heeft vergeten: bv. op het vlak van de erkenning van diploma's, in zoverre er diploma's zijn want de scholingsgraad van de Italiaanse migrantenkinderen laat nog veel te wensen over. Een probleem dat ook in solidariteit met de Belgische arbeidersbeweging opgelost zou moeten worden.

De afwezigheid van een officieel Italiaans beleid op kultureel vlak, gericht naar de Belgische bevolking, is ook een sprekend bewijs van bovenvermelde lacune. Zo zijn de tentoonstellingen van Italiaanse klassieke werken, de voordrachten over specifieke Italiaanse bouwkunst en dgl. — georganiseerd door het Instituut van Italiaanse cultuur — een werkelijke elitezaak. Daarentegen zouden bv. Italiaanse films met volkskarakter veel meer mensen kunnen aantrekken maar die worden echter niet vertoond.

Een ander probleem is de hoge kostprijs van de Italiaanse kranten hier, nl. het dubbele van in Italië, om van boeken en dergelijke nog maar te zwijgen. Deze situatie kunnen we moeilijk beschouwen als ideaal voor zowel behoud als voor uitwisseling van de eigen cultuur. Vandaar dat de A.C.L.I. nog altijd de tegenstelling van samenwerken met en strijd tegen de Italiaanse regering kent over wat deze regering doet en wat ze zou moeten doen.

Monique DE JONGE
Lode VAN LOOCK

A.C.L.I.
Paviestraat 22
1040 Brussel

Tribune

NIEUW

Vanaf dit nummer zal BAREEL telkens een ruimte ter beschikking stellen voor het standpunt van een organisatie of een individu betreffende een onderwerp i.v.m. de vreemdelingenproblematiek. Voorrang wordt hierbij gegeven aan de standpunten van vreemdelingen (organisaties) zelf. Dit standpunt kan (eventueel in de eigen taal) in briefvorm gestuurd worden naar: Redaktie « Bareel », Gallaitstraat 78, 1030 Brussel.

De redaktie behoudt het voorrecht van keuze uit en inkorting van de artikelen.

De redaktie

NOUVEAU

BAREEL, réservera dorénavant une tribune ou vous pourrez donner votre point de vue sur tout sujet en rapport avec la vie des étrangers, l'immigration etc. Pour que votre article soit publié, envoyez-le nous (éventuellement dans la langue maternelle) à l'adresse suivante: Rédaction « Bareel », rue Gallait 78, 1030 Bruxelles.

La rédaction se réserve le droit du choix des textes et si nécessaire, le droit de les raccourcir.

La rédaction

NUEVO

A partir de este numero BAREEL de jara en cada publicación una tribuna para que un individuo o una organización puedan manifestar su punto de vista a propósito de diferentes cuestiones relacionadas con problemas tales como la situación de los extranjeros, de los inmigrantes etc. Para que su artículo se edite, envíelo

Eén van de problemen en misschien wel het belangrijkste probleem inzake migratie betreft de opvoeding.

Vanaf de tweede generatie verliezen de Spaanse migranten (en wij geloven dat dit probleem zich ook stelt voor de andere migranten) hun kulturele identiteit door het gebrek aan interesse en de apathie van de Spaanse overheid.

De zich hiervan bewuste Spaanse migranten die al jaren lang strijden voor de oplossing van dit probleem, hebben hiertoe de Asociación de Padres de Familia (A.P.F.) opgericht. Deze vereniging funktioneert democratisch en onafhankelijk van om het even welke overheid of organisme. De leden beslissen. Het verkozen directiecomité bepaalt het beleid en legt verantwoording af op regelmatig gehouden Algemene Vergaderingen.

Omdat één vereniging, zij het sterk en zeer goed gestructureerd, de erkenning van onze rechten door de Spaanse overheid niet alleen kan afdwingen, hebben wij de Federación Nacional de Asociaciones gesticht. Deze groepeerde de meeste A.F.P.'s van België. Het beleidsorgaan en het uitvoerend sekretariaat worden door alle ledenverenigingen voor een vastgestelde termijn verkozen. Hierbij mag elke vereniging zijn eigen kandidaten voorstellen.

Het uitvoerend sekretariaat staat in contact met- en concentreert alle problemen van de verschillende verenigingen, welke ze regelmatig informatie over haar beleid verstrekken d.m.v. bulletins. Om de 3 maanden houdt de federatie een Algemene Vergadering met alle afgevaardigden van de verschillende verenigingen, waar de algemene problemen bestudeerd worden en het werk van het sekretariaat tot de volgende A.V. wordt gepland.

Eénmaal per jaar heeft het federaal kongres plaats. Daar kan elk lid van een A.F.P. zijn mening geven.

De A.F.P.'s bestaan niet alleen in België, maar ook in andere landen waar een Spaanse migratie heeft plaats gehad, zoals in Frankrijk, Zwitserland, Duitsland, Nederland en Engeland.

Met de verwezenlijking van onze éénheid in de vorm van de Federatie hebben we een grote stap vooruit gezet. De volgende stap is de Spaanse overheid te dwingen om onze afgevaardigden te aanvaarden in die organismen waar men over alles wat de opvoeding betreft beslist.

Het is vanaf dat moment dat we een oplossing aan ons probleem kunnen geven.

C. Cabello

Beheerder van de Federación Nacional de Asociaciones

(eventualmente en el idioma materno) a la dirección siguiente: Redacción « Bareel », rue Gallait 78, 1030 Bruxelles.

La redacción se reserva el derecho de escoger, entre los diferentes textos para su publicación así como el de publicarlos fragmentariamente cuando, por razones de espacio, se revele necesario.

La redacción

YENI BIR HABER

« BAREEL » magazinimizde, yeni numaralarda, her kisi ve yahut örgüt göçmenlerin sorunlarına ait olan düşüncelerini yazabilir. Düşüncelerinizi su adrese yollayınız: Redacción « Bareel », rue Gallait 78, Bruxelles 1030. Redacción büromuzun bu yazıların seçime hakkı vardır.

Redacción

جدید

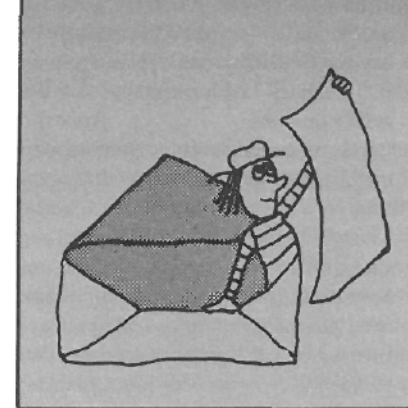
ابتداءً من هذا العدد، تخصص مجلة (باريل) مكاناً على صفحاتها لكل شخص أو منظمة ممن يريد أن يدلي برأيه حول مشكل الهجرة، وتستعطي الأولوية في استعمال هذه الامكانية للمهاجرين ومنظماتهم.

وحتى تنشر آرائكم، ابعثوا بها مكتوبة (ولو بلغتمكم الاصلية) الى العنوان

redaction « Bareel », rue Gallait 78, Bruxelles 1030

وتحتفظ ادارة التحرير بحق اختيار المواضيع وتلخيصها اذا لزم الامر.

Lezersbrieven

Open brief aan de heer burgemeester van Vilvoorde

Aan de Heer Burgemeester en Schepenen van Vilvoorde

Alhoewel wij reeds lang een zeker ongemak voelen door de discriminatie die wij als vreemdelingen ondervinden, moeten wij vaststellen dat deze toestand niet verandert en de laatste jaren, vooral als gevolg van de economische crisis, zelfs verslechtert.

Tijdens een kontaktnamiddag gehouden tussen Belgische jongeren en gastarbeiders werd gezamenlijk besloten het RACISME AAN TE KLAGEN. Het racisme dat zich vooral manifesteert onder de volgende vormen:

- bij het huren van woningen
- diskriminatie op school en in de fabrieken
- ongelijke kansen voor gelijke diploma's bij sollicitatie
- op godsdienstvlak
- de heersende onzekerheid in verband met de verblijfs- en werkvergunningen
- geen recht op stemrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen
- de bordjes « Verboden voor vreemdelingen - Interdit aux étrangers » die de toegang verbieden tot zekere openbare drankgelegenheden
- ook de weigering mensen te bedienen omdat ze als gastarbeiders geklasseerd worden.

Wij wensen geen tweederangsburgers te blijven. Indien wij ons deel bijdragen tot de economische ontwikkeling, waarom blijft men ons dan als goedkope werkkrachten beschouwen?

Wij vragen geen gunstmaatregelen, doch wel de minimum rechten die onontbeerlijk zijn om ons zo goed mogelijk in de Belgische samenleving te kunnen integreren.

Gemeentelijke Adviserende Raad voor Vreemdelingen Vilvoorde
Dienst voor Migranten - v.z.w. - Vilvoorde

Geachte Redactie,

Op uw voorstelling van het bikultureel onderwijs in uw blad « Bareel », Jaargang 1 - nr. 4 - blz. 6, wensen wij in te gaan. Terzake willen wij ons even situeren: de P.O.G. is momenteel — als koördinator — betrokken bij een pilotexperiment van de E.E.G. over « Pedagogische Opvangvormen voor Migrantenkinderen in het Basisonderwijs ».

Volgens onze opvatting bestaat er geen tegenstelling tussen een integratie-gericht en een bikultureel-gericht onderwijs. In het experiment, dat in 3 scholen van Genk (Limburg) loopt, heeft men juist getracht deze 2 polen (bikulturaliteit en integratie) te verenigen daar dit de realiteit is van de migrantenkinderen.

Wij zijn het eens met de opvatting dat kinderen, die in 2 kulturen opgevoed worden het inderdaad moeilijk hebben een eigen identiteit te ontwikkelen, op individueel vlak, tenzij er bewust, op maatschappelijk vlak, zoals in de scholen, bruggen worden geslagen tussen de 2 kulturen, zodat elke kultuur met waardering kenbaar gemaakt wordt aan de andere en er een interactie tussen beide kulturen plaatsvindt.

Daar de term « bikultureel » waarschijnlijk misleidend kan zijn, verkiezen wij te spreken over « interkultureel onderwijs ». In Limburg wordt dit experiment als volgt gezien: er worden per week 4 uren moedertaal en kultuuronderricht gegeven aan Griekse, Italiaanse en Turkse kinderen tijdens de lesuren, inhoudelijk in afspraak met het thema dat in de Belgische klas gegeven wordt, tijdens dezelfde periode. De verschillende thema's worden afgesproken tijdens groepsvergaderingen met de betrokken leerkrachten en de directies. Daar dezelfde thema's (met aanpassingen naargelang de betrokken kultuur) gelijktijdig terspreke komen, bevordert dit in eerste instantie de begripsvorming in de eigen taal en in het Nederlands.

Verder is het onjuist te beweren dat dit onderwijs overbelastend is. Door dit moedertaalonderricht in te lassen in het dagonderwijs heeft men juist de overbelasting van de naschoolse moedertaallessen weggevoerd.

Rechtzetting

In het artikel « Na het olie het emigratiwapen ? » (Bareel, jaargang 1, nr. 4, blz. 3) is een deel van de zin tussen het einde van de eerste en het begin van de tweede kolom weggefallen. Men moet deze zin als volgt lezen: « Ook daar daalt de werkgelegenheid of stijgt ze minder snel, terwijl er reeds een hoge werkloosheid was. Het is bijgevolg moeilijk uit te maken welk gedeelte van de werkloosheid te wijten is aan de slechte eigen economische toestand en welk gedeelte aan de terugkeer of het « thuisblijven » van de immigranten ».

In de derde kolom van hetzelfde artikel staat bovenaan een andere fout. I.p.v. emigratielanden moet daar immigratielanden worden gelezen. Deze zin wordt de volgende: « (...) blijkt het alsof een migratiestop voor de emigratielanden economisch onheil en voor de immigratielanden enkel heil zou brengen ».

Als bijkomend voordeel is, bij een onderzoek bij de ouders, gebleken dat de 4 uren moedertaal en kultuuronderricht in het dagonderwijs veel meer resultaten geven dan de naschoolse lessen, juist door het systeem van de samenspraak tussen leraar en gastleraar.

De naschoolse lessen worden immers meestal in ongunstige omstandigheden gegeven, na een vermoeiende schooldag en voor een zeer grote groep kinderen.

Een neveneffect van het interkultureel onderwijs in de dagschool is het feit dat de migrantenouders zich meer betrokken voelen bij het schoolgebeuren, daar ze zich daar zelf erkend voelen in hun kultuur en eigenheid.

De aanwezigheid van een gastleraar in de school is een hulp daartoe. Alle ouders waren het erover eens, in dit onderzoek, dat dit inter-kultureel onderwijs — opgevat zoals hierboven — heeft tot in het 6 leerjaar binnen de schooluren zou moeten gegeven worden.

Uit heel dit betoog blijkt al duidelijk dat het interkultureel onderwijs zoals het nu experimenteel in Limburg loopt zeker niet integratieremmend werkt en toch een positieve verwijzing inhoudt naar de eigen kultuur: beide gemeenschappen — de Belgische en de migranten — worden positief met elkaar gekonfronteerd en uit deze ontmoeting wordt een nieuwe « werkelijkheid », hun realiteit van « nu » als migrant en de Belg in een multikultureel midden geboren.

Provinciale Dienst voor
Onthaal van Gastarbeiders

Zelf gaan wij de discussie niet onder de lezersrubriek verder zetten, maat laten ze open voor de lezers.

Hierbij verwijzen we hen behalve naar bovenvermeld artikel « Immigratiebeleid - Immigrantenbeleid », Bareel Jaargang 1 - nr. 4, naar Bareel, jaargang 1 - nr. 2 « Studiedag bi-cultureel onderwijs laat veel vragen onbeantwoord ».

Ook zullen in de latere nummers zeker andere artikelen gewijd worden aan deze problematiek.

De redaktie

Dokumentatie

Deze rubriek wordt verzorgd door Patrick Foré, documentaire O.C.G.B. Materiaal ter aankondiging kunt U zenden aan het O.C.B.G., Gallaitstraat 78, 1030 Brussel, i.a.v. Patrick Foré. Alle gesommeerde dokumentatie ligt ter inzage op het O.C.B.G. uitgezonderd waar anders vermeld.

Radio

Tweede generatie. Derk Bolt en Ton van der Graaf.

Twee jonge radiomakers hebben met ingang van 1 april een programma voor buitenlanders aan de bestaande reeks op zondagmiddag toegevoegd. Zij maken in de vooravond van zeven uur tot een uur of acht op Hilversum II een programma dat zeer uitdrukkelijk voor de «tweede generatie» buitenlanders bedoeld is. De generatie die nog meer dan de eerste aan Nederland geklonken zal blijven. «Tweede generatie» is de werktitel, maar de makers verwachten zeer binnenkort een goede suggestie voor een titel van dit programma uit kringen van de tweede generatie zelf, kinderen van buitenlanders in de leeftijd tussen twaalf en twintig, ruwweg. Iedereen die over een radio beschikt luisteren dus!

Artikelen

Met vreemde arbeid tegen crisis. Geschreven door F. Moulaert en gepubliceerd door «De gids op maatschappelijk gebied», maart 79, nr. 3, 70° jrg., blz. 195-205. Een artikel dat, gestaafd met statistieken, aantoont dat de tewerkstelling van vreemdelingen in de Belgische economie aangroeit, ondanks de crisis. Het artikel tracht ook een inzicht te geven in de betekenis van de vreemdelingentewerkstelling voor de Belgische economie.

Minder vreemde, meer Belgische arbeid? Gevolgen voor de Belgische economie. A. Martens en F. Moulaert, «Economische statistische berichten», november 78, nr. 3181, 63° jrg., blz. 1194-1197.

Het terugsturen van 1000 migranten in de bouw, zou tot een daling van 0,1 %

(= 4024 arbeidsplaatsen) van de totale tewerkstelling en produktie (2.497 mil. Bfr.) leiden.

Een studie die tracht aan te tonen dat terugsturing van migranten niet gelijk staat aan de heropname van evenzo veel Belgische werklozen.

Tijdschriften rond «gastarbeid»

VOCOM-Nieuws. Berichtenblad van het Vlaams Overlegcomité Opbouwwerk Migratie, verschijnt minstens vier maal per jaar. Sekretariaat: Gallaitstraat 78 1030 Brussel.

Verscheen tot nu toe 2 keer met volgende inhoud:

- verslagboek studiedag 18/11/78 met temas als: juridische-administratieve opvang, huisvesting, niet-schoolse begeleiding, socio-kulturele organisaties en gezondheidszorg.
- voorstel werking 1979.
- jaarverslag 1978.
- aktie gezinshereniging.

Berichtenblad, voornamelijk gericht op organisaties die werken met migranten, dat tracht, in de eerste plaats, een juist beeld op te hangen van de werking van het VOCOM.

Migrants formation. Nr. 32-33, maart 1979. Speciaal nummer volledig gewijd aan «Les femmes immigrées et la formation» en opgesplitst in:

- les communautés féminines immigrées en 1979
- demande de formation et actions de formation
- pédagogie de la formation des femmes immigrées
- les femmes immigrées et la vie professionnelle
- les femmes par elles-mêmes
- documentation
- bibliographie

Dit speciale nummer kost 10 FF en is te verkrijgen bij C.N.D.P. Documentation Migrants, 4, rue de Stockholm, 75008 Paris, tel. 00-332933967 of 00-332935431.

Motief. Maandelijks tijdschrift van de Stichting Publikaties Buitenlanders, Ouder Gracht 46bis Utrecht. Een greep uit de artikelen van de laatste 3 nummers: nummer 1/79:

- Alfabetisatie moet wettelijk recht worden over enkele jaren.
- ILO rapport: retourmigratie van beperkte omvang.
- Werkgroep rechtsbijstand pressiegroep met veel succes in vreemdelingenzaken.

Nummer 2/79:

- Voorlichtingscentrum voor minderheden.
- Internationaal kongres over crisis en jeugd.
- Turkije: staat van beleg en de gevolgen.
- Europa en haar miljoen migranten.

Nummer 3/79:

- Voor de toekomst van onze kinderen.
- Het radioprogramma voor de jongeren.

Brochures

Ev kiraladinizda Bilmeniz gerekeler (Dit moet je weten als je een huis huurt).

Een brochure in het Turks, dat handelt over:

- het aangaan van de huur.
- verplichtingen van huurder en verhuurder.
- onderverhuren en overdracht van huur.
- einde van de huur.

Te verkrijgen bij: Woonfonds, Fratersplein 16 9000 Gent, tel.: 0915232377, Prijs: 10 Fr.

Voorlichting over geboorteregeling aan Turken en Marokkanen in Nederland. Deze brochure kwam tot stand op initiatief van Stimenzo Nederland, vereniging van abortusklinieken, in een samenwerkingsproject met het Buro Voorlichting Gezondheidszorg Buitenlanders en het Nederlands Centrum Buitenlanders.

Opgenomen in het brochure is eveneens een produktieprogramma van voorlichtingsmateriaal van het Buro Voorlichting Gezondheidszorg Buitenlanders.

Voor meer inlichtingen en/of de brochure: NCB postbus 13313 Utrecht (tel.: 00-3130910380). De brochure is gratis te verkrijgen.

Oriëntatie in de vreemdelingen wetgeving. Ariën Kruyt, NCB publikatie nr. 3, vierde herziene druk, februari 1979. De prijs bedraagt 3,25 Fl, exclusief verzendingskosten en is te bestellen bij NCB Postbus 13313, 3507 LH Utrecht.

Een publikatie die achtereenvolgens de volgende onderwerpen aansnijdt: toelating - verblijfsvergunning - vergunningen met onbepaalde tijdsduur - intrekking van de vergunning - uitzetting en bewaring - rechtsmiddelen - maatregelen van toezicht - arbeidsvergunning - de wet buitenlandse werknemers - kosteloze rechtsbijstand aan vreemdelingen - nuttige adressen.

Minder bruikbaar voor België gezien de verschillende wetgeving terzake. Een gelijkaardige publikatie voor België bestaat echter niet... een hiaat in de rechtsbijstand aan vreemdelingen.

Skripties

Ik betaal geen geld. Ik kan; spreekoefeningen van de cursus «De Vries» vergeleken met die van de cursus Levend Nederlands. Marjanne Haitsma, Utrecht 1979.

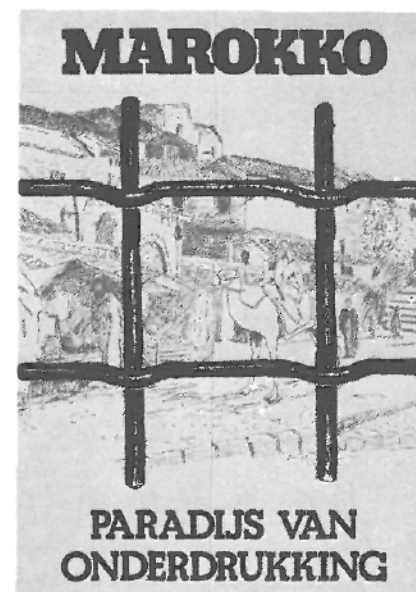
Voor buitenlanders die hier komen is de taalkursus een uiterst belangrijke kennismaking met de Nederlandse cultuur en het dagelijkse leven. De cursus die bijna altijd wordt gehanteerd, de zogenaamde cursus De Vries, is dan zeker niet de beste kennismaking. Integendeel. (De cursus De Vries wordt uitgegeven door het Nederlands Centrum Buitenlanders).

Te verkrijgen bij M. Haitsma, Van der Mondestraat 145 Utrecht, tel. 00-3130712241. Prijs f. 6.00 exclusief porto.

Boeken

Des Femmes immigrées parlent. Uitgegeven door L'harmattan-CETIM 1977. (I.S.B.N. 2-85802-030-2). Te verkrijgen in de boekhandel. *A travers les récits de ce livre, qui racontent la vie quotidienne, l'éducation des enfants, la recherche du travail, le racisme, la nostalgie du pays d'origine... se dessinent les formes de la lutte spécifique.*

Marokko, paradijs van onderdrukking. Uitgegeven door Ordeman/Rotterdam, 1978, 91 bladzijden. Voor België verspreidt door Kritak, Justus Lipsiusstraat 57 3000 Leuven. Kostprijs 105 Bfr., wijze van betalen: storten op P.R. 000-0945441-79 met vermelding van de titel. Als basis voor dit boekje diende de brochure «Maroc, repression, prison, immigration», een uitgave van het Franse Comité de lutte contre la répression au Maroc. Door verschillende gevalsbesprekingen en getuigenissen wil dit boek oproepen tot frontvorming tegen de onderdrukking van het Marokkaanse volk.

op de economische achtergrond van het migratiefenomeen, trachten ze vanuit antropologische hoek de problemen te beschrijven van de «Siciliaanse padre» of van de «Marokkaanse echtgenote» die vanuit hun zonnige maar straatarme thuisbuurten met een rijkdom aan gemeenschapsleven, moeten verhuizen naar de tochtige krotwijken van het Brusselse of het Genkse.

De manier waarop het onderzoek werd uitgevoerd is een eerste aandachtspunt waard: het is een unicum in de in België verschenen studies rond het migratiefenomeen dat men om gegevens te verzamelen een tijdlang in het land van afkomst van de onderzoeksgroepen (respektievelijk Sicilianen en Marokkanen) is gaan leven en werken met de autochtone bevolking. Daarna toetste men de opgedane ervaringen aan een soortgelijke onderzoeksfase bij immigrantengroepen uit deze streken die in ons land wonen. Deze methode van onderzoek maakt zowel de rapportering levensecht en boeiend als de voorgestelde beleidsoplossingen voor het gastland geloofwaardig.

Het is waarschijnlijk mede dankzij deze methode van participerende observatie dat de auteurs tamelijk vrij vlug doordringen tot wat momenteel als knelpunten in het samenleven tussen Belgen en immigranten wordt ervaren:

Al deze problemen worden op een zeer menselijk-wetenschappelijke manier benaderd.

De beleidsvoorstellen die hieruit worden gedistilleerd getuigen van een duidelijke stellingname: het gedurende één jaar voor immigranten verplicht aanleren van de taal en de socio-culturele achtergrond van het gastland, de bijscholing over de socio-culturele achtergrond van immigranten voor al wie zich met hun problemen bezighoudt, de aanpassing van het onderwijs zowel voor de migrantenkinderen als voor de autochtone kinderen die met hen moeten samenleven, het systematisch en duidelijk voorlichten van de gastbevolking, het gemeentelijk stemrecht zonder naturalisatievoorwaarden... een summier overzicht van gefundeerde voorstellen die het zeker verdienen door te dringen tot beleidsnota's van de huidige verantwoordelijken.

Qua achtergrondinformatie is dit boekje een must voor al wie zich op de eerste en ook op de tweede lijn bezighoudt met immigranten.

Miek AERTS

Vreemdelingencafé's willekeurig gesloten !

Sinds maart 1979 is door het Kollege van Schepenen en socialistische burgemeester Vranckx van de Brusselse gemeente St. Gillis een offensief begonnen tegen een 6-tal cafés, restaurants-dancings, uitgebaat door vreemdelingen.

Deze café's, die allen een zeer uitgebreid klienteel hebben (voornamelijk families van allerlei nationaliteiten) zijn tot nu toe weinig of nooit in kontakt geweest met de politie. Sommige van deze caféuitbaters vinden het zelfs belangrijk dat hun café een plaats is waar de integratie van de vreemdelingen wordt bevorderd en stimuleren dan ook het bezoek van Belgen.

Vanaf het begin van dit jaar werden deze café's en hun klanten voortdurend met controles lastig gevallen. Hoewel hierbij nooit iets niet in orde bleek, probeerde de politie toch steeds administratieve onregelmatigheden (bv. in verband met de B.T.W.) te vinden. Echter zonder succes.

Na deze herhaaldelijke controles zonder resultaat werd een sluitingstijd van 21 uur 's avonds tot 6 uur 's morgens — de meest bezochte uren — opgelegd.

Bij haar beslissing doet de politie beroep op artikel 146 van het gemeentereglement. Dit artikel, daterend van 1940, voorziet in een aantal sluitingsuren, waarvan de zwaarste maatregel de sluiting is van 21 uur tot 6 uur. Ze wordt toegepast op gelegenheden van verdacht allooi, omwille van prostitutie, banditisme enz. De burgemeester kan deze sluiting voor onbeperkte duur opleggen.

Waarom deze maatregel voor een aantal vreemdelingencafés van St. Gillis ?

Van politiezijde wordt beweerd dat deze cafés een gangster- en dievenpubliek herbergen.

Dit wordt door de eigenaar en klanten

ten stelligste ontkend.

De klanten zien hier veeleer een poging tot intimidatie van buitenlanders. Ook kan het volgens hen zijn dat bepaalde personen, afgunstig op de goede gang van zaken van deze cafés, achter de schermen hun concurrenten proberen uit te schakelen. Nog een andere verklaring is de weigering van sommige café-eigenaars om te collaboreren met, of beter gezegd om het werk van de politie te doen, nl. in het privéleven van hun klanten snuffelen en allerlei informatie over hen doorgeven. Tenslotte zijn er geruchten over het bestaan van een plan van aanbouw voor St. Gillis, waarbij privé-firma's zouden willen bouwen daar waar vreemdelingen wonen, leven en werken, m.a.w. daar waar vreemdelingen deze anders dode wijk nieuw leven inblazen.

Aktie gezinshereniging

Op 21 maart (afsluitingsdatum van het jaar tegen racisme en apartheid), ging in het Internationaal Press Center, een perskonferentie door, ingericht door het V.O.C.O.M. (Vlaams Overlegcomité Opbouwwerk en Migratie). Dit naar aanleiding van het verschijnen van het dossier « recht op gezinsleven : geen willekeur van de vreemdelingenpolitie ». Het dossier werd voorgesteld en nadien toegelicht door de werkgroep. De inhoud kunnen we als volgt samenvatten :

De werkgroep is niet akkoord met de interpretaties van de bilaterale tewerkstellingskkoorden door de vreemdelingenpolitie. In die akkoorden, afgesloten tussen België en de landen van herkomst van de vreemde werknemers, staan termen zoals « tewerkgesteld » en « gezinshereniging », die de vreemdelingenpolitie op een totaal eigen manier interpreteert. Hun interpretatie van « tewerkgesteld » strookt niet met het Belgisch arbeids- en sociaal zekerheidsrecht, noch beant-

woordt de interpretatie van « gezinshereniging » aan de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens (art. 8). Verder worden alle konventies door de vreemdelingenpolitie over éénzelfde kam geschoren. Zo staat bv. in de konventie met Turkije dat de Turkse werknemer hier 1 maand moet gewerkt hebben, wil hij zijn gezin laten overkomen; voor Marokkaanse werknemers is dit echter 3 maanden. Nu eist de vreemdelingenpolitie ook van Turken 3 maanden arbeid. Dat is geen interpretatie meer, maar tegen de wet en juist dit vindt de werkgroep zeer dubieus.

De actie voor gezinshereniging wil voorkomen dat vreemde werknemers hun gezin niet meer laten overkomen omdat ze denken dat ze het recht niet hebben.

Het dossier (prijs 20 Fr.) affiches en pamfletten met nederlandse, turkse, marokkaanse en spaanse teksten zijn te verkrijgen bij V.O.C.O.M. alsook bij de verschillende provinciale diensten (C.B.W., L.O.C.O.M., S.G.O.V. en O.C.G.B.).

DOSSIER

recht op een
gezinssleven !

geen willekeur van de
vreemdelingenpolitie !